

De duurzame
ontwikkelingsdoelstellingen
(SDG's) in een
Belgisch perspectief

MIND THE GAP

Perspective

Inhoud

Inleiding	3
1. De stand van zaken op wereldvlak	4
1.1 Vooruitgang	4
1.2. Hardnekkige aandachtspunten	4
1.3. Regionale verschillen	5
1.4. Extra uitdagingen	5
2. België: een goed gedocumenteerde startpositie	6
2.1. De 'gap'- analyse: de kloof tussen het beleid en de SDG's	6
2.2. Het federaal rapport duurzame ontwikkeling 2017	8
2.3. De eerste vrijwillige rapportering van België over de uitvoering van Agenda 2030	8
2.4. Brede inspanningen	9
3. De SDG's in Belgische wetten en instituties	10
3.1. De Belgische werf	10
3.2. Het parcours voor de komende tijd	11
4. De 17 SDG's	14
Onze lijst dringende boodschappen per SDG	15
5. Conclusie Mind the gap: haalt België de SDG's tegen 2030?	32

2

Colofon

Een publicatie van Perspective 2030 gecoördineerd door Wiske Jult (11.11.11) • **Februari 2019**

Ism Sarah Lamote en Rudy De Meyer

Met bijdragen van 11.11.11 – ABVV-FGTB – ACLVB-CGSLB – ACV-CSC – Associations 21 – BBL – Be-cause health – Broederlijk Delen – Caritas International België – çavaria – CNCD-11.11.11 – Conseil de la Jeunesse/ Vlaamse Jeugdraad – Fairtrade Belgium – FairTradeGemeenten – FOS – IEW – Kinderrechtencoalitie Vlaanderen – Memisa – Natuurpunt – Netwerk Tegen Armoede – Oxfam-Solidariteit – Pax Christi – Plan International België – Protos – Sensoa – Vrede vzw – Vredesactie – Vrouwenraad – Wereldsolidariteit – WWF-België

Eindredactie: Jan De Mets • **Vormgeving:** Metronoom - Betty Bex • **Foto cover:** Jasper M - Flickr

Perspective 2030 is een nationale coalitie die streeft naar de uitvoering van de Agenda 2030 en alle doelstellingen voor duurzame ontwikkeling in België, zowel via het interne als het externe beleid.

Inleiding

Er is meer dan 3 jaar verstreken sinds de Verenigde Naties een akkoord hebben bereikt over 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (*Sustainable Development Goals* of SDG's). Ze staan voor een bijna alomvattende en behoorlijk ambitieuze agenda, te realiseren tegen 2030. Doelen als armoede en honger uitbannen, ongelijkheid verminderen en zorgen voor duurzame productie en verbruik zijn geen tussendoortjes. De kernzin van de Agenda 2030 '**Leave no one behind**' bekt makkelijk maar legt de lat hoog. We weten namelijk dat bij onveranderd beleid in 2030 méér mensen zullen achterblijven, in een opwarmende wereld met hachelijker wordende milieuproblemen.

Er wordt ijverig gewerkt. **Overheidsdiensten**, van dorp tot internationale instelling, proberen de 17 nieuwe doelen gelijk te stemmen met de toekomstplannen die ze al hadden. Zijn de concrete streefcijfers compatibel? Ligt de eindmeet op dezelfde datum? Zijn de 17 helemaal afgedekt, of blijven er gaten? En – we zijn tenslotte Belgen – welk beleidsniveau is aanspreekbaar voor al die opdrachten?

Tegelijk wordt de overheid ook aangepord. Zo krijgen gemeentes van raden en actiegroepen verrassend veel vragen over Agenda 2030. Op 'hogere' niveaus worden de SDG's stilaan een systematische toetssteen voor planning en rapportering. Vele organisaties met heel uiteenlopende achtergronden en ervaringen verklaren zich betrokken partij. In het VN-jargon zijn het '**stakeholders**'. In principe wordt er met hen overlegd, geven ze advies, zijn ze waakhond bij de uitvoering en zorgen ze ook zelf voor acties en initiatieven die Agenda 2030 vooruithelpen.

De VN houdt de lidstaten tot nu toe vrij goed bij de les. Elk jaar in juli is er in New York een groot forum, het **High Level Political Forum** (HLPF). Landen komen er rapporteren over hun prestaties, de Secretaris-Generaal van de VN presenteert er een rapport over de stand van zaken en men zoomt telkens in op een vijftal van de 17 doelen. Achter de schermen wordt er nog altijd gesleuteld aan de meetlat. Er zijn nu 232 indicatoren voor 169 specifieke doelen. Dat blijft allicht tot het einde '*work in progress*'.

3

De kernzin van de
Agenda 2030 voor
Duurzame Ontwikkeling
'Leave no one behind'
bekt makkelijk, maar
legt de lat hoog

Veel activiteit op de scheepswerf dus. Maar is het schip al te water en op weg naar volle zee? Het antwoord is neen. Een deel van de opdrachten voor 2030 ligt er natuurlijk al vele jaren. En voor enkele belangrijke meetpunten is er met wat goede wil ook in de voorbije periode **vooruitgang** opgetekend. Het gaat met mondjesmaat. Maar een echte omslag in het beleid, nodig om de opdracht tegen 2030 te klaren, is er tot nu toe niet.

De tijd van proefdraaien is om. Het minutieus sleutelen aan het kader van strategieën, instituties, procedures, rapporten en indicatoren blijft nodig. En we vinden het erg belangrijk dat het engagement van België voor Agenda 2030 in wet wordt vastge-

legd. Maar het echte werk moet nu wel **dringend** gaan beginnen: voor een breed gamma aan werkterreinen concrete maatregelen uitdenken en uitvoeren die echt het verschil maken.

Perspective 2030 wil met dit rapport alvast een duw in de goede richting geven. In dit samenwerkingsverband slaan verschillende organisaties, van milieu- en vrouwenbewegingen, vakbonden, tot armoede- en Noord-Zuidorganisaties, de handen in elkaar voor de realisatie van de SDG's. We geven hier een korte wereldwijde stand van zaken, we overlopen een reeks nuttige in België geproduceerde studies en rapporten en we nemen een kijk op het parcours dat België de komende tijd m.b.t. de SDG's moet lopen.

De hoofdmoot is een beperkte lijst 'beter gisteren dan vandaag'-**aanbevelingen**. Per ontwikkelingsdoel geven we een schets van de inzet en van maatregelen die volgens Perspective 2030 een noodzakelijke voorwaarde zijn voor het welslagen van de agenda.

1. De stand van zaken op wereldvlak

Het meest recente rapport van de VN¹ werd uitgebracht in juni 2018 en steunt grotendeels op cijfers van 2017, 2016 en vroeger. Dit is geen echt tussentijds verslag over wat er al in het nieuwe kader is gerealiseerd, eerder een in de tijd uitgerekte nulmeting.

4

In de traditie van de vroegere Millenniumdoelrapporten geeft het goed aan waar het beleid min of meer op koers zit en waar het gegarandeerd mis loopt als er niet snel en grondig wordt ingegrepen. Het is ondoenbaar om de hele lijst plussen en minnen bij de 17 doelen in dit dossier te bespreken. Wel geven we enkele belangrijke en/of alarmerende vaststellingen.

1.1. Vooruitgang

In het rapport ligt de nadruk op waar vooruitgang geboekt is. Sinds 2000 daalde de **kindersterfte** (onder de 5 jaar) van 78 per 1000 levend geboren kinderen naar 41 in 2016. Een aanzienlijke daling, al gaat het respectievelijk toch over 9,9 en 5,9 miljoen mensjes. Ook op vlak van **geboortes** is er vooruitgang geboekt. Zo was er tussen 2012 en 2017 in bijna 80% van de gevallen medisch personeel beschikbaar bij de geboorte, te vergelijken met 62% in de periode 2000-2005. Bovendien krijgen kinderen **meer onderwijskansen**. In de leeftijdscategorie kleuter- en lager onderwijs zat in 2016 70% effectief op school, tegenover 63% in 2010. Er zijn **minder kindhuwelijken**. Rond 2017 was nog 21% van de vrouwen tussen 20 en 24 al gehuwd of voor hun 18de gekoppeld. In Zuid-Azië is het risico van een meisje om in de kindertijd te trouwen zelfs met meer dan 40% afgenomen.

Het percentage mensen dat **toegang tot elektriciteit** heeft, steeg van 78% in 2000 tot 87% in 2016. Al doet ongeveer 1 miljard mensen het nog steeds zonder. Ook de energie-intensiteit van de economie (het energieverbruik per eenheid van het binnenslands product) daalde tussen 2014 en 2015 met 2,8%. Dat is twee keer zo snel als in de periode 1990-2010. Wereldwijd is de **arbeidsproductiviteit** gestegen en de werkloosheid gedaald.

1.2. Hardnekkige aandachtspunten

Uit het verslag blijkt echter ook dat op sommige gebieden onvoldoende vooruitgang is geboekt om de doelstellingen van Agenda 2030 te halen. Zo hebben **jongeren** in 2017 tot drie keer toe meer kans om werkloos te zijn dan volwassenen. En **vrouwen**

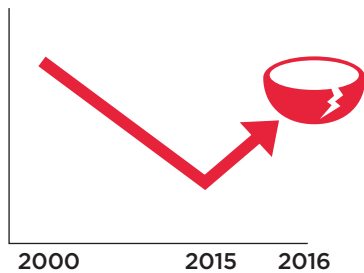
‘Narrow the gaps. Bridge the divides. Rebuild trust by bringing people together around common goals. Unity is our path. Our future depends on it.’

ANTÓNIO GUTERRES
SECRETARY-GENERAL OF THE UNITED NATIONS

HONGER IN DE WERELD NEEMT WEER TOE

815 miljoen mensen waren ondervoed in 2016, tegenover 777 miljoen in 2015

bron: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2018/overview/>

verdiene nog steeds gemiddeld 12,5% minder dan mannen in de landen waar data voorhanden zijn. 58% (617 miljoen) van de **kinderen** die lagere school of lager middelbaar zouden moeten lopen, haalt niet de minimumnorm in lezen en wiskunde. Hoewel sommige vormen van discriminatie van vrouwen en meisjes afnemen, blijft de genderongelijkheid vrouwen beroven van fundamentele rechten en kansen.

Problematisch is ook dat **honger** weer in opmars is, vooral als gevolg van conflicten, droogte en rampen die in verband staan met de klimaatverandering. Het percentage ondervoede mensen klom van 10,6% in 2015 naar 11% in 2016, een stijging van 777 miljoen naar 815 miljoen. 51 miljoen kinderen onder de vijf jaar zijn te licht voor hun lengte, 38 miljoen zijn te dik.

Ook op vlak van **productie en consumptie** is er nog veel duurzaam werk aan de winkel. Meer dan 100 landen nemen hier wel beleidsinitiatieven maar toch steeg de *domestic material consumption* (DMC) per eenheid binnenlands product van 1,29 naar 1,41 kg per geproduceerde dollar tussen 2000 en 2015.² Dat is méér, niet minder.

1.3. Regionale verschillen

Opvallend zijn de grote verschillen tussen de regio's. Het aandeel mensen in extreme armoede (de lijn ligt nu op 1,90 \$ in aan koopkracht aangepaste dollar van 2011) is teruggebracht tot een derde van het percentage in 1990 (laatste globaal cijfer 2013). Onder de extreme armoedelijn zit nog 10,7% van de wereldbevolking of 783 miljoen mensen. De helft daarvan woont in **Afrika** ten zuiden van de Sahara. In 2018 kunnen 77,4% van de vrouwen wereldwijd een beroep doen op moderne voorbehoedsmiddelen. Maar ook hier zijn de regionale verschillen groot: in Afrika heeft 68% van de adolescente vrouwen géén toegang tot moderne anticonceptie.³ In Afrika ten zuiden van de Sahara is de hiv-incidentie onder vrouwen in de vruchtbare leeftijd tien keer zo hoog als

het mondiale gemiddelde. Aids-gerelateerde ziektes blijven wereldwijd de belangrijkste doodsoorzaak voor vrouwen tussen de 15 en 49 jaar en de op één na belangrijkste doodsoorzaak bij 15- tot 19-jarige vrouwen in Afrika.⁴ Ondanks een zekere vooruitgang in enkele landen hinken bepaalde regio's achter op de rest van de wereld.

Door die regionale verschillen mogen we echter niet concluderen dat de problemen in de wereld zich slechts tot enkele regio's beperken. Succes op het niveau van een land kan verbergen dat bepaalde streken of bevolkingsgroepen afhaken. Er is meer onderzoek nodig om te weten in hoeverre de doelstellingen gerealiseerd worden voor **verschillende groepen** binnen landen.

1.4. Extra uitdagingen

Conflicten, de klimaatverandering en de toenemende ongelijkheden zorgen voor extra uitdagingen. Niet alleen de VN stelt dit vast in haar voortgangsrapport, ook andere internationale organisaties wijzen ons op de urgentie om met duurzame oplossingen te komen. Zo is het aantal nieuwe interne **ontheemden** in eigen land door conflicten in 2017 bijna verdubbeld, van 6,9 miljoen in 2016 naar 11,8 miljoen in 2017. Meer dan de helft van dat aantal leeft in Syrië, Congo en Irak. Volgens *Internal Displacement Monitoring Centre* (IDMC) en de Noorse hulporganisatie *Norwegian Refugee Council* (NRC) zijn wereldwijd 30,6 miljoen mensen ontheemd in eigen land door conflicten of rampen.⁵ Het IDMC registreerde in 2017 18,8 miljoen nieuwe ontheemden in 135 landen door rampen.

Overstromingen waren daarbij de belangrijkste oorzaak (8,6 miljoen), gevolgd door stormen, vooral dan tropische cyclonen (7,5 miljoen). De **gemiddelde temperatuur** op aarde in de afgelopen vijf jaar is **de hoogste ooit**. Het is tijd om aan de alarmbel te trekken. Het al dan niet aanpakken van deze extra uitdagingen zal bepalend zijn voor het succes van Agenda 2030.

ECONOMISCHE VERLIEZEN

toegeschreven aan rampen waren meer dan 300 miljard dollar in 2017

bron: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2018/overview/>

2. België: een goed gedocumenteerde startpositie

Voor onderbouwde beleidskeuzes zijn er betrouwbare, actuele, toegankelijke en voldoende uitgesplitste gegevens, stevige analyses en argumenten nodig.

6 Het jaarlijkse VN-verslag is hiervoor een interessante bijdrage. Maar om te garanderen dat er daadwerkelijk iets verandert, moeten we ook **naar België zelf** kijken. Agenda 2030 stuurt hier ook op aan. Regeringen zijn in de eerste plaats verantwoordelijk voor de follow-up en de evaluatie van de vooruitgang die de komende vijftien jaar wordt geboekt bij de verwezenlijking van de doelstellingen, en dit op nationaal, regionaal en mondiaal niveau.⁶

De voorbije drie jaar leverde dit in België **enkele documenten en instrumenten** op die aangeven waar we aan het begin van dit belangrijke proces staan, en die ook heel nuttig kunnen zijn in het verdere parcours. We bespreken er drie die relevant zijn voor verdere opvolging van het beleid. In de eerste plaats bekijken we de 'gap'-analyse in opdracht van het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO), vervolgens het federaal rapport duurzame ontwikkeling 2017 en tot slot het rapport in het kader van de Vrijwillige Nationale Rapportering (*Voluntary National Review*, VNR).

2.1. De 'gap'-analyse: de kloof tussen het beleid en de SDG's

Onderzoekers Bernard Mazijn en Laure Nols stelden in opdracht van het FIDO een 'gap'-analyse op.⁷ In deze analyse brachten ze in kaart in welke mate doelstellingen op federaal niveau in lijn zijn met de

SDG's. Basis voor de vergelijking was een gedetailleerde oplistings door het FIDO van **genomen politieke engagementen**: in het regeerakkoord, algemene beleidsnota's, bestuursovereenkomsten van de federale overheidsdiensten, van de programmatische federale overheidsdiensten, actieplannen van die diensten, transversale federale plannen, specifiek op de ICDO⁸ gemelde federale of nationale plannen. ICDO staat voor Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling en is een van de vier federale actoren waaraan de wet van 5 mei 1997 de taak toevertrouwt het federale duurzame-ontwikkelingsbeleid te coördineren.

(Niet-)behaalde targets

Al deze elementen werden gerangschikt volgens de **169 targets van de 17 SDG's**. Het FIDO toetste de targets ook af aan de in 2013 door de federale regering goedgekeurde beleidsvisie op langere termijn inzake duurzame ontwikkeling. De FIDO-lijst hernam de belangrijkste passages uit al die engage-

Regeringen zijn in de eerste plaats verantwoordelijk voor de follow-up en de evaluatie van de vooruitgang van de SDG's

mentsteksten en gaf aan welke administraties en/of ministers betrokken of verantwoordelijk waren.

Van de 169 VN-*targets* zijn er **109 relevant** voor binnenlands beleid op het federaal niveau (de internationale engagements werden apart bekeken en scoren doorgaans lager qua engagement). Voor 85 daarvan zijn er federale engagements, en 66 daarvan zijn volledig afgedekt. Voor 56 van die 66 werden de voorgestelde trajecten bekeken.

44 van de *targets* zijn exclusief relevant voor het **internationale beleid**. De minister voor Ontwikkelings-samenwerking staat voor 41 *targets*, de minister voor Buitenlandse Zaken voor 4. Voor 13 van deze *targets* kon het engagement worden beoordeeld. 3 kregen een voldoende, 2 een matig voldoende en 8 een onvoldoende.⁹

Op koers voor de SDG's?

De studie doet een poging om in te schatten of de gemaakte engagements ons dichterbij de streefdoelen voor 2030. Het resultaat is dat volgens deze studie ongeveer **50% van de geanalyseerde trajecten** op weg is om de respectievelijke SDG-*targets* te bereiken, d.w.z. een kleine 30% van het totaal aantal *targets* onder federale overheids(mede)bevoegdheid. Let wel, het gaat hier enkel over het intra-nationale beleid: het internationale beleid wordt apart bekeken. Uit de cijfers blijkt dat vooral bij SDG 1, 2, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14 en 17 ondermaats wordt gescoord, dat wil zeggen: minder dan 50%

AANBEVELINGEN 'GAP'-ANALYSE

- Het systematisch naast elkaar leggen van de SDG-*targets* en de doelstellingen van de in 2013 goedgekeurde langetermijnvisie. Dat is nodig voor de coherentie en vergt misschien een aanpassing van het KB van 2013;¹¹
- Het formuleren van concrete tussentijdse *targets* en een volledige indicatorenset;
- Regeringsleden en hun administraties sterker verplichten om hun lijst engagements aan te vullen en bij te houden;
- Een akkoord tussen de verschillende beleidsniveaus over een gemeenschappelijke format voor het ophoofden van en rapporteren over doelstellingen;
- Extra inspanningen door de federale overheid met betrekking tot het stellen van beleids-prioriteiten om de kloof te dichten om SDG-*targets* te behalen (en in het bijzonder voor deze waar België ondermaats scoort);¹²
- Uitwerken van een systematische en coherente aanpak voor de internationale engagements van België;
- Analyseren en beargumenteren van de verschillen in de rapportages;
- Instanties in staat stellen om dit alles uit te voeren.

van de *targets* is op koers om tegen 2030 resultaat te boeken.¹⁰

De belangrijkste conclusie was dan ook dat er vele extra inspanningen nodig zijn, alleen al om de formele engagementen op te krikken. En de studie geeft enkele **aanbevelingen** die op papier vanzelfsprekender zijn dan in de praktijk (*zie vorige pagina*).

2.2. Het federaal rapport duurzame ontwikkeling 2017

Het rapport heet *'Federaal rapport inzake duurzame ontwikkeling 2017: De mondiale duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen concretiseren'*¹³ en is het werk van een **taskforce** aangestuurd door het **Federaal Planbureau**. Het is het eerste officieel rapport op federaal niveau dat de SDG's uitdrukkelijk als referentiepunt hanteert.

Rapporten 'duurzame ontwikkeling' zijn verplicht door de **wet van 5 mei 1997 'betreffende de coördinatie van het federaal beleid inzake duurzame ontwikkeling'**.¹⁴ Ze verschijnen sinds 1998 zowat om

de twee jaar. De rapporten vallen normaal uiteen in twee delen: een stand van zaken (nu aangekondigd voor de lente van 2019) en een toekomstverkenning.

Wat schreef men in 2017 over de **toekomstverkenning**? Het rapport stelt een methode voor om de doelstellingen concreter te maken voor België. Het werkt een drietal voorbeelden uit tot op het niveau van concrete streefcijfers. En het meet in zekere mate op basis van 34 indicatoren de afstand die de federale overheid nog moet overbruggen om de 2030-doelstellingen te halen (*zie kadertekst*).

Of om het heel kort samen te vatten: het gaat in grote lijnen min of meer de goede kant op, maar veel te traag. De **aanbevelingen** komen sterk overeen met die van de 'gap'-analyse:

- Doelstellingen vertalen in preciezere doelstellingen voor België, en ook tussentijdse streefdoelen vastleggen;
- Een set hanteren met meer, en meer becijferbare indicatoren (die best vooraf worden vastgelegd);
- Meer coördinatie tussen de gewesten en de federale overheid, en veel meer investeren in coherentie tussen verschillende beleidsdomeinen;
- Een regeringsbeleid uitwerken dat de extra's kan leveren om de in de VN gedane beloftes tegen 2030 waar te maken. En heel concreet: een federaal plan duurzame ontwikkeling maken waarin dit alles is opgenomen.

2.3. De eerste vrijwillige rapportering van België over de uitvoering van Agenda 2030

België stelde op het HLPF (het jaarlijkse VN-forum op hoog niveau rond Agenda 2030) van **juli 2017 een eerste rapport**¹⁶ voor over hoe de agenda in ons land wordt ingevuld en uitgevoerd. Tot nu toe is een *Voluntary National Review* (VNR) – zoals de naam het zegt – een vrijwillige verslaggeving zonder een vast gedetailleerd format. Dat betekent ook dat elk land zich naar zijn beste kant kan draaien. Het rapport omvat een beschrijving van de institutionele context waarin het beleid duurzame ontwikkeling in ons land vorm krijgt. Daarna wordt per SDG een overzicht gegeven van diverse lopende initiatieven en acties. Vervolgens is er nog een stuk over transversale initiatieven en wordt het afgesloten met een statistische bijlage.

Op de VN-vergadering maakte het Belgisch verslag een goede beurt. Maar in België zelf weten we dat er nog heel wat aan het proces en de inhoud kan worden verbeterd. De samenstelling van de Belgische review was een bijzonder **nuttige oefening** in overleg en in het bijeenprokkelen van inbreng vanuit heel uiteenlopende hoeken. De verdienste daarvoor ligt vooral bij de twee ambtenaren van Buitenlandse

HET RAPPORT VAT ZELF SAMEN:

“Van die 34 indicatoren zijn er 17 met een cijferdoel. Als de huidige trends zich voortzetten, zouden er drie tegen 2030 hun cijferdoel bereiken (*onderzoek en ontwikkeling, duurzame visvangst en zee-oppervlakte in het Natura 2000-gebied*) en twee zouden het bijna bereiken (*vrouwelijke parlementsleden, hernieuwbare energie*). Voor 11 andere indicatoren zou dat cijferdoel tegen 2030 niet bereikt zijn, maar 8 van die 11 evolueren wel in de goede richting. De verwachte evolutie van die indicatoren is echter niet snel genoeg om het cijferdoel te bereiken. Voor enkele van die 17 indicatoren met cijferdoel zijn de gegevens te variabel om te kunnen evalueren.

Van de 17 indicatoren zonder cijferdoel evolueren er zeven in de richting van hun doelstelling (*bijvoorbeeld: oppervlakte biologische landbouw, jongeren die niet werken en noch onderwijs noch opleiding volgen, armoederisico en gemeentelijk afval*) en drie verwijderen zich van hun doelstelling (*overmatige schuldenlast van gezinnen, gebrekkige huisvesting en populatie weidevogels*). Voor de overige zeven indicatoren is er geen statistisch significante verandering noch in de ene, noch in de andere richting.”¹⁵

© GEERT DE BELDER

Betrekkingen die coördineerden en ook de pen vasthielden bij het schrijven van het rapport.

Uiteindelijk gaf de VNR een vrij goed beeld van wat er in België rond de SDG's gebeurt. Het was wel roos ingekleurd en maakte in de inventaris van prestaties geen onderscheid tussen een klein lokaal initiatief en een grote regionale strategie voor de komende

Op de VN-vergadering maakte het Belgische verslag een goede beurt. Maar in België weten we dat er nog heel wat aan het proces en de inhoud kan verbeteren

20 jaar. Het verengde de externe aspecten van het SDG-werk te zeer tot de lotgevallen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Het organiseren van de inbreng vanuit alle mogelijk betrokken departementen was nog **geen automatisme**. Ondanks de goede wil zorgde tijdsdruk toch voor problemen bij de consultatie van de stakeholders. En het legde weinig bruggetjes naar de toekomst, al wordt dat wel van

een VNR verwacht. De volgende VNR komt er waarschijnlijk pas in 2020. En er is beterschap beloofd.

2.4. Brede inspanningen

Naast deze rapporten zijn er nog tal van nuttige documenten op verschillende beleidsniveaus. De **Vlaamse overheid** deed op Vlaams niveau een grote oefening die vergelijkbaar is met de inventarisatie van engagementen door het FIDO. De **Federale Raad Duurzame Ontwikkeling** (FRDO) stelde adviezen op over de uitvoering van Agenda 2030 en over de Belgische VNR.¹⁷ De raad inventariseerde ook acties en standpunten van haar leden en gaf aan HIVA (Hoger Instituut van de Arbeid) de opdracht om op zoek te gaan naar buitenlandse voorbeelden van omzetting van de SDG's in concreet beleid.¹⁸ De **Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten** (VVSG) stelde een handleiding op om de SDG's een plaats te geven in lokaal beleid.¹⁹ Het **middenveld** schreef, als een van de eersten na de bekrachtiging van Agenda 2030, pistes voor de uitvoering van Agenda 2030 bijeen, met concrete voorstellen per SDG.²⁰ En zowat elke stakeholder en/of belangengroep maakte wel een eigen analyse en een eigen lijst van beleidsvoorstellen.

3. De SDG's in Belgische wetten en instituties

De regeringen in België hebben zich verplichtingen opgelegd in de grondwet en de bestaande wet Duurzame Ontwikkeling. Toch kunnen ze een stapje verder gaan. Er dienen zich de komende jaren goede gelegenheden aan om de engagementen te versterken en de druk op het beleid te verhogen.

10

3.1. De Belgische werf

De beloftes en intenties van België m.b.t. de SDG's en Agenda 2030 zijn nog onvoldoende wettelijk verankerd. De regering heeft het internationale engagement onderschreven en meermaals publiek verdedigd. Ze heeft zichzelf in allerlei beleidsplannen en verklaringen opdrachten opgelegd, zoals terugkerende rapportering bij de VN of centrale evenementen met Belgische stakeholders. Maar een **harde wettelijk verplichting is er niet**, en de geplande processen kunnen eigenlijk nog te gemakkelijk worden opgeschort, veranderd of verwaarloosd.

Verankering

We lopen wat vooruit op onze wensen, maar de verdere wettelijke verankering is voor Perspective 2030 absoluut noodzakelijk. Al was het maar voor de continuïteit over regeringswissels heen, en als hoeksteen voor monitoring en druk op het beleid vanuit de stakeholders. De beste weg daarheen is een **doorlichting** van de uitvoering van de wettelijke verplichtingen in het kader van duurzame ontwikkeling – en in het bijzonder de Wet Duurzame ontwikkeling van 1997 (gewijzigd in 2014). Op basis van deze door-

lichting kunnen er constructieve voorstellen komen die voorbijgaan aan de Belgische complexiteit en de bestaande wetgeving versterken.

Dat betekent niet dat de overheden in België hebben stilgezeten. De administraties hebben het 2030-kader zeker sneller op de radar gekregen dan destijds de Millenniumdoelen. Daarvan was 3 jaar na het akkoord van 2000 amper een spoor.

De Agenda 2030 is een gigantische oefening in beleidscoherentie tussen heel veel werkerreinen

Een tandje bijsteken

Niet dat het hele overheidsapparaat tot in zijn diepste vezels van de SDG's doordrongen is. De bedrijvigheid is grotendeels geconcentreerd bij enkele departementen. Niet toevallig zijn dat de onderdelen die, zoals het kabinet Marghem of het FIDO, 'duurzaamheid' in hun titel hebben. Of 'ontwikkeling'

zoals kabinet en administratie Ontwikkelingssamenwerking, en de direct betrokken onderdelen van Buitenlandse Betrekkingen. En de SDG's krijgen zeker ook al weerklank bij het Nationaal Planbureau en bij de kanselarij van de Vlaamse minister-president, als voorzitter van de **Inter-Ministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling (IMCDO)**. De IMCDO is een politiek overlegorgaan waarin ministers uit de verschillende beleidsniveaus – federaal, regionaal en gewestelijk – vertegenwoordigd zijn.

De komende jaren leveren een drukke kalender op om de engagementen op hun waarde te toetsen en nieuwe initiatieven te nemen

Dat Agenda 2030 een gigantische oefening is in beleidscoherentie tussen heel veel werkterreinen, blijkt uit de praktijk. Met de brede waaier doelstellingen en de complexe opeenstapeling van beleidsniveaus is dat voor ons land ook een stevige uitdaging. Maar er wordt overlegd. Het VN-proces, met onder meer het jaarlijkse HLPF, wordt systematisch opgevolgd in de 'coormulti'²¹. Dit is het coördinatie-mechanisme tussen de federale overheden en de deelgebieden, waar men onder de hoede van Buitenlandse Betrekkingen met een brede waaier van departementen naar gezamenlijke Belgische standpunten en initiatieven op internationale fora toewerkt.

In principe wordt de coherentie verzekerd door de IMCDO maar die speelt zijn rol tot nu toe in mineur. Ook de **stakeholders** (bedrijven, vakbonden, milieu- en vrouwenorganisaties, ontwikkelings-ngo's en jeugdraden) worden officieel betrokken via verschillende adviesraden. Die raden floreren niet echt in de huidige politieke constellatie. Ze maken hun adviezen en aanbevelingen over, ze worden beluisterd, maar zelden gevolgd.

In afwachting van een verdere wettelijke verankering houden we de regeringen aan de verplichtingen die ze zichzelf hebben opgelegd in de grondwet en de bestaande wet Duurzame Ontwikkeling. En er dienen zich in de komende jaren zeker heel goede gelegenheden aan om die engagementen op hun waarde te toetsen en de druk op het beleid te verhogen.

3.2. Het parcours voor de komende tijd

De komende twee jaren leveren alvast een behoorlijk **drukke kalender** op. Het overzicht hieronder geeft de hoofdlijnen, precieze datums kunnen zeker nog ver-

schuiven. Verrassingen, spectaculaire uitschieters in positieve of negatieve zin zijn, zeker gezien de lange verkiezingsperiode tot mei 2019, niet onmogelijk maar onwaarschijnlijk.

- De Verenigde Naties

- Het opvolgen van de uitvoering van de SDG's ligt bij het *High Level Political Forum* (HLPF). Het vergadert elk jaar begin juli, in 'gewone' jaren onder de vleugels van ECOSOC.²² Om de vier jaar is er een sessie op hoog niveau onder de Algemene Vergadering.
- Eerste grote tussentijdse review is voorzien in 2019.
- Elk jaar is er een voortgangsrapport van de VN-Secretaris-Generaal. Om de vier jaar wordt dit aangevuld met een veel groter '*Global Sustainable Development Report*'. Dat is nu voorzien voor 2019. 15 wetenschappers en experts, waaronder de Belgische klimaatexpert prof. van Ypersele, werden aangeduid om dit rapport op te stellen. Het rapport is een sleutelement voor het opvolgen en het bekijken van de voortgang van Agenda 2030. Met dit rapport wil de VN een wetenschappelijk onderbouwd instrument aanbieden voor de ondersteuning van beleidsmakers bij het bevorderen van armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling.
- De Indicatorenset van de VN staat nu op 232. Er is een herziening aangekondigd in 2020 en 2025.

- De Europese Unie

- Voor de Europese Commissie is de EU-2020-strategie formeel nog steeds het instrument om Agenda 2030 en de SDG's in het Europees beleid te integreren. Dat lijkt moeilijk vol te houden maar er is nog geen opvolger.
- Zo'n nieuwe formele strategie lijkt wel in voorbereiding, met een aantal sleuteldocumenten (enkele mededelingen, de nieuwe '*European Consensus on Development*'²³) en initiatieven (*mapping* van bestaande plannen en een *high level multi-stakeholder*-platform voor consultatie). Op basis van de conclusies van de Europese raad van 2017 had er midden 2018 een uitvoeringsstrategie moeten liggen. Die wordt voorlopig vervangen door een '*reflection paper*': '*Towards a Sustainable Europe in 2030*', verwacht in de tweede helft van 2018. Deze paper is op zijn beurt onderdeel van de '*Future of Europe*'-consultatie. Daarrond is een brede en niet erg duidelijke consultatie gestart.

- Nationaal

- Er is een Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling (NSDO). De NSDO wordt voorgesteld als een belangrijk instrument bij de Belgische uitvoering van Agenda 2030. Het werd opgesteld door de IMCDO. Toen de strategie in mei 2017 officieel werd voorgesteld, was er ontgoocheling want de tekst bleek erg vlak en vrijblijvend (cfr. het gemeenschappelijk advies onder coördinatie van de FRDO²⁴).
- Het blijft wachten op verder initiatief van de IMCDO. Deze dient om gezamenlijke afspraken te maken tussen de verschillende beleidsniveaus, die wat de uitvoering van de SDG's in theorie op gelijk niveau staan. Het roterend voorzitterschap ligt al een hele tijd bij de Vlaamse minister-president.
- De gezamenlijke actie bleef tot nu toe beperkt. Volgens de nationale strategie zou er nog deze legislatuur een evenement met de stakeholders over de voortgang van de uitvoering gehouden moeten worden. Ook voorziet de strategie voor het eerste trimester van 2019 een algemeen voortgangsrapport over de stand van zaken van de uitvoering van Agenda 2030 door België.
- Inbreng van alle beleidsniveaus zal er sowieso moeten zijn voor een tweede Belgische VNR. Dat zou, in tegenstelling tot de 'nulmeting' van de eerste VNR, echt moeten evalueren. Een beslissing of die er komt en wanneer, is nog niet gevallen. Maar de kans dat de VNR er komt in verkiezingsjaar 2019 is erg klein.

Volgens de wet Duurzame Ontwikkeling moet een federaal plan voor duurzame ontwikkeling bestaan. Agenda 2030 met de SDG's dient als internationaal engagement opgenomen te worden in toekomst.

- Federaal

- Er is geen nieuw uitgewerkt uitvoeringsplan dat de hele federale regering bindt. Er zou volgens de wet Duurzame Ontwikkeling van 1997 (gewijzigd in 2014) een federaal plan voor duurzame ontwikkeling moeten bestaan. Dit plan moet rekening houden met de Belgische langetermijndoelstellingen en internationale verbintenissen rond duurzame ontwikkeling. Agenda 2030 met de SDG's zou als internationaal engagement opgenomen moeten worden in toekomstige plannen.
- De federale rapporten zijn er wel. Het rapport 2019 zal een evaluatief rapport zijn, net zoals in 2017 georganiseerd rond de SDG's. Het zou gepubliceerd worden in de eerste helft van 2019, nog vóór de federale verkiezingen. Het is nog onduidelijk hoe het federaal rapport zal sporen met het nationaal voortgangsrapport en dito evenement.
- De verantwoordelijkheid voor de SDG's is federaal verdeeld over de kabinetten Duurzame Ontwikkeling (interne aspecten) en Ontwikkelingssamenwerking (Europees en internationaal).
- Er is dus geen gezamenlijk implementatieplan. De Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) bereidt dit plan voor. De vertegenwoordigers van de federale en gewestelijke overheidsdiensten maken een voorontwerp, verzamelen input en organiseren consultaties. Dit voorontwerp wordt aan de regering voorgelegd. Op basis van de 'gap'-analyse wil men op twee sporen werken aan de integratie van de SDG's in het beleid: bilateraal overleg met kabinetten en het uitwerken van fiches per beleidsterrein, en aan de andere kant het voorbereiden en uitwerken van een federaal plan duurzame ontwikkeling (2020-2025).
- De fiches per beleidsterrein zijn er nog lang niet allemaal. De verzameling fiches zou kunnen samenvallen met het 'actieplan light' dat minister Marghem enkele maanden geleden aankondigde en dat nog een to-dolijstje voor de lopende regering zou bevatten. De kans dat dit kortetermijnplan er komt, is helaas klein.
- De voorbereiding van het 'federaal plan duurzame ontwikkeling of actieplan SDG' is in de eerste helft van 2018 gelanceerd en moet landen voor de federale verkiezingen van mei 2019. Als alles goed zit en er politieke steun is, zou dat na de verkiezingen een federaal plan duurzame ontwikkeling kunnen worden. In de eerste fase wordt er vooral gezocht naar inbreng vanuit de stakeholders. In de praktijk wordt de mening gevraagd van de leden van allerlei adviesraden, zonder dat die raden zelf worden gehoord. Daarna komt er

een bilateraal overleg tussen de overheidswerk-groep (vanuit de ICDO) en elke groep stakehol-ders (zoals ontwikkelings-ngo's) afzonderlijk. Pas daarna komt er een gezamenlijk overlegmoment. De raden komen pas veel later in actie als er een politiek overlegd voorstel is. De procedure is min of meer dezelfde als voor de aanmaak van het Nationaal Actieplan Bedrijven en Mensenrechten, dat overigens met veel horten en stoten verliep en een te mager resultaat opleverde.

- Vermeldenswaard zijn enkele federale informatie-initiatieven en -inspanningen om aan de SDG's ruchtbaarheid te geven, zoals de site www.sdgs.be, het jaarlijks kiezen van 'SDG voices' – een soort ambassadeurs die het grote publiek warm maken voor de SDG's, enz.
- Tot nu toe is er weinig animo voor het updaten en upgraden van de wet Duurzame Ontwikkeling, al zou een doorlichting van de uitvoering van de wet veel nut bewijzen om na te gaan of dit het beste (bindend) kader is voor de invulling en uitvoering van de SDG's.

- De regio's

- Plannen om de SDG's te integreren voor de subnationale beleidsniveaus zijn eigenlijk ook een noodzakelijk onderdeel van de nationale strategie duurzame ontwikkeling.
- In Vlaanderen is er Visie 2050. In Wallonië is er een Waalse strategie voor duurzame ontwikke-ling. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft een gewestelijk plan voor duurzame ontwikkeling. En duurzame ontwikkeling komt aan bod in het regionaal ontwikkelingsconcept van de Duitstalige Gemeenschap.

- Lokaal

- Het lokale niveau is zeer belangrijk voor het uitrol-len van de SDG's. Lokale besturen krijgen daarbij actieve steun van de regionale verenigingen van steden en gemeenten (VVSG, Brulocalis, UVCW). In Vlaanderen is de VVSG zeer actief betrokken, met piloottrajecten, een handleiding om de SDG's te integreren in het lokale beleid, enz.

4. De 17 SDG's

Evenementen, rapporten, strategieën en consultaties komen er in de komende tijd dus genoeg. Maar wat gaan we er als Perspective 2030 vertellen? Of liever: welke zijn de absolute prioriteiten, de broodnodige maatregelen die we willen gerealiseerd zien? Die prioriteiten hebben we gebundeld in 17 SDG-fiches. Wat ons betreft zijn deze aanbevelingen voor de 17 SDG's al inzet voor de volgende legislatuur. In het akkoord van de nieuwe regering krijgen die best ook een duidelijke en niet-vrijblijvende plaats. Nu de deadline van 2030 stilaan dichterbij komt, is het tijd voor een gevoel van urgentie. De verwezenlijking van Agenda 2030 vereist onmiddellijke en versnelde beleidsmaatregelen. Deze ambitieuze agenda heeft nood aan ingrijpende veranderingen die verder gaan dan de normale gang van zaken. Hiervoor hebben we politiek leiderschap, middelen en inzet nodig.

2

3

1 GEEN ARMOEDE

Context

Terwijl in 1966 nog de helft van de wereldbevolking het met minder dan 2 dollar per dag moest doen, viel dat in 2017 terug naar 9%. Met andere woorden: de laatste 20 jaar halveerde de extreme armoede.

Toch leven nog steeds meer dan 1 op 10 mensen onder de absolute armoedegrens van 1,9 dollar per dag. Als je die grens optrekt naar 7 dollar per dag, zijn meer dan 4 miljard mensen arm. Ook de inkomensongelijkheid stijgt (zie SDG 10).

En in België? In België ervaart 1 op 5 een risico op armoede of sociale uitsluiting. Bovendien stijgt dat risico. Tien jaar geleden had 14,7% van de Belgen een armoederisico op basis van inkomen. Vorig jaar was dat al 15,9%.

Met de millenniumdoelstellingen halveerden we de extreme armoede al. Met de Agenda 2030 moeten we hierop verder bouwen. Er resten ons nog twee legislaturen voor de deadline van 2030. Tegen dan moet armoede de wereld uit.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

een menswaardig bestaan voor iedereen.

Hoe? De volgende regering moet de armoedetrends doorbreken en haar internationale verantwoordelijkheid nemen.

Concreet

• Verhoog de laagste inkomens

Trek de Belgische minimumuitkeringen op tot de Europese armoedegrens en zorg dat onze lonen toereikend zijn. Door recente hervormingen verliezen steeds meer mensen een deel van hun sociale bescherming of verliezen ze het recht op bepaalde uitkeringen of inkomens. In alle stelsels van sociale zekerheid en bijstand moet daarom maximaal ingezet worden op automatische toekenning van rechten. Zorg ervoor dat mensen toegang hebben tot die rechten en er gebruik van maken.

• Ga voor een effectief gecoördineerd armoedebeleid met participatie van mensen in armoede

Armoede komt niet uit de lucht vallen. Het is een mix van sociale uitsluitingen op werk, huisvesting, gezondheid, mobiliteit ... Elk beleidsdomein moet hier dus aandacht voor hebben. Coördineer daarom het armoedebeleid tussen verschillende beleidsdomeinen en over verschillende beleidsniveaus heen. Bovendien kan een effectief armoedebeleid enkel tot stand komen in samenspraak en dialoog met mensen in armoede. Zet daar ten volle op in.

• Zet ontwikkelingssamenwerking in als hefboom

Ontwikkelingssamenwerking is een cruciale hefboom voor armoedebestrijding en het aanpakken van ongelijkheid. Daarom moet het Belgische ontwikkelingsbeleid blijven inzetten op de prioritare sectoren zoals het recht op onderwijs, gezondheidszorg en duurzame landbouw. Ook een autonoom departement met autonome middelen is en blijft cruciaal. Garandeer steeds principes van effectiviteit zoals democratisch eigenaarschap, transparantie en accountability.

• Ga voor een groeipad naar 0,7% van het BNI aan ontwikkelingssamenwerking

Sinds 1970 belofde de internationale gemeenschap 0,7% van haar rijkdom aan ontwikkelingssamenwerking te geven. In België werd dat bovendien wettelijk verankerd. Dat is geen toeval. Ontwikkelingssamenwerking heeft unieke kwaliteiten die andere stromen niet hebben: het is stabiel en voorspelbaar, minder volatiel en heeft specifiek tot doel armoede en ongelijkheid aan te pakken en de omslag naar duurzame ontwikkeling te maken. Kom dit na en zorg dat elk niveau bijdraagt.

DE VN-DOELSTELLING
Beëindig armoede
overal en in al haar
vormen

2 GEEN HONGER

Context

821 miljoen mensen hebben honger. Twee miljard mensen zijn ondervoed. In België werd 5,6% van de bevolking geconfronteerd met voedselonzekerheid (in 2017). Ruim 157.000 mensen deden een beroep op een voedselbank. Dat is 9,7% meer dan in 2016. Obesitas en ongezonde voeding zijn groeiende problemen.

De manier waarop we vandaag voedsel produceren, heeft een enorme impact op klimaat, milieu en biodiversiteit.

Het antwoord? Een ecologisch en sociaal-economisch duurzaam voedselsysteem. Dat biedt zowel oplossingen voor mensen die honger lijden, het verbetert onze voeding en is veel gunstiger voor de planeet.

Toch zien we dat zowel binnen als buiten Europa te vaak ingezet wordt op grootschalige, geïndustrialiseerde landbouw.

Met alle gevolgen van dien voor lokale voedselproducenten, de kwaliteit van ons voedsel, draagkracht van de aarde ...

Een omslag is nodig. Grijp die kans. **Mind the gap.**

MIND THE GAP

We vragen ...

het recht op voedsel te respecteren en te gaan voor een wereldwijde transitie naar agro-ecologische voedselsystemen.

Hoe? Ga voor een voedselbeleid dat wint op verschillende fronten. Een beleid dat de structurele oorzaken van honger aanpakt, sociale rechtvaardigheid ondersteunt, tewerkstelling en opbrengsten in ontwikkelingslanden verhoogt en de draagkracht van de planeet respecteert.

Concreet

• Ga voor een strategie 'recht op voedsel'

Deze strategie moet duurzaam, gezond en betaalbaar voedsel garanderen voor alle Belgen. Rol deze strategie uit op de verschillende niveaus (nationaal, gewestelijk en lokaal).

Wat omvat deze strategie? (a) Een aanpak voor gediversifieerde landbouw, inclusief middelen voor agro-ecologische voedselsystemen en korte ketens. (b) Strikte criteria voor publieke aanbestedingen die gezonde producten van de korte keten aanmoedigen. (c) Fiscale maatregelen die gezonde voeding betaalbaar maken voor iedereen. (d) Participatie. Bestaande initiatieven, zoals 'Food Councils', kunnen verder ondersteund en uitgebreid worden.

• Besteed 15% van ontwikkelingssamenwerking aan duurzame voedselsystemen

Steun aan kleinschalige landbouwers en hun agro-ecologische aanpak. Deze landbouw levert voedsel aan lokale en nationale markten, verbetert de lokale voedselzekerheid, creëert inclusieve economische opportuniteiten en beperkt de negatieve impact op klimaatverandering.

Steun de privésector binnen een regelgevend kader dat het recht op voedsel van kansarme groepen beschermt en garandeert. Richt die steun op vrouwen en mannen actief in micro-, kleine en middelgrote bedrijven (MKMO) die zich toelagen op de ontwikkeling van de lokale voedselmarkten.

• Wees coherent

Landbouw- en ontwikkelingsbeleid worden sterk beïnvloed door andere beleidsdomeinen. Handelsrelaties zijn hiervan het voorbeeld bij uitstek.

Handelsrelaties en handelsregels mogen de praktijken van kleinschalige landbouwers niet schaden. Hervorm de regels zodat lokale en fragiele voedselsystemen beschermd worden. Roep een halt toe aan praktijken zoals *dumping*. Garandeer rechtsmiddelen voor groepen die menen dat hun rechten geschonden zijn.

DE VN-DOELSTELLING
Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw

Context

België heeft één van de beste gezondheidssystemen ter wereld. Meer dan 99% van de Belgen zijn verzekerd tegen ziekte en onze vaccins en geneesmiddelen zijn van topkwaliteit. Maar vertaalt deze expertise zich ook in internationaal beleid?

Niet echt. In de voorbije legislatuur werd minder geïnvesteerd in internationale gezondheid. België versterkte nauwelijks gezondheidssystemen in partnerlanden, ngo's zagen hun middelen krimpen en de steun aan multilaterale organisaties werd teruggeschroefd.

Gezondheid en gezondheidszorg is nochtans een universeel recht.

Ook in België is er nog werk aan de winkel. Op vlak van geestelijke gezondheid scoort ons land niet goed. Voor het welzijn van kinderen, staat België op de 29ste plaats onder 35 lidstaten. Ons land is koploper in zelfmoordcijfers bij jongeren.

De SDG's bieden een houvast om dat aan te pakken.

Grijp die kans. **Mind the gap.**

MIND THE GAP

We vragen ...

volop te gaan voor het recht op gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR).

Hoe? België is een expert in gezondheids promotie en moet die rol opnieuw internationaal opnemen. Op die manier krijgt iedereen meer toegang tot kwalitatieve gezondheidsdiensten.

Concreet

• Draag bij tot veilige, doeltreffende, kwaliteitsvolle en betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins

Hoe kan België dat doen? (a) Steun Belgische actoren in hun strijd voor meer toegang en gebruik van kwaliteitsvolle medicijnen binnen ontwikkelingssamenwerking. (b) Voorkom een stijging van 'out-of-pocket'-kosten voor patiënten. (c) Zet in op de harmonisering van kwaliteitsstandaarden. (d) Versterk regulerende agentschappen in partnerlanden. (e) Zet in op een prekwificatieteam binnen de Wereldgezondheidsorganisatie met betrekking tot farmaceutische producten. (f) Blijf investeren in onderzoek rond gezondheid en SRGR.

• Promoot gezondheid en SRGR

België moet pleitbezorger zijn van gezondheid en SRGR. Zowel binnen internationale instellingen, de EU, het Europees ontwikkelingsbeleid als binnen onze eigen ontwikkelingssamenwerking. Terwijl DGD hieraan in 2014 nog 163 miljoen euro uitgaf, zakte dat in 2016 tot 146 miljoen euro. Keer die trend. Ondersteun initiatieven in partnerlanden en trek investeringen op. Gezondheid en SRGR moeten topprioriteiten zijn van de Belgische ontwikkelingssamenwerking.

Vlaanderen ten slotte moet gezondheid en SRGR en de aanpak van HIV en aids als een prioriteit behouden.

• Zet in op universele toegang tot gezondheid

De toegang tot gezondheidszorg stoot op zowel financiële als sociale drempels. Dat creëert ongelijkheid.

België kan die ongelijkheid wegwerken door (a) solidaire financieringsmechanismen te versterken, (b) te investeren in gezondheids personeel, (c) de privatisering van zorg vermijden die ten koste gaat van de kwaliteit en betaalbaarheid, (d) de publieke doelstelling van gezondheid in handelsovereenkomsten te bewaken en (e) burgerparticipatie en inspraak te garanderen.

Op vlak van geestelijke gezondheid moet België blijven investeren in het psychisch welzijn van kinderen en jongeren. Ook het eerstelijnsaanbod van psychologische hulpverlening moet versterkt worden. Dat laatste kan onder andere door terugbetaling.

DE VN-DOELSTELLING

Verzekeren een goede gezondheid en promoten welzijn voor alle leeftijden

4 KWALITEITSONDERWIJS

Context

Het Belgische onderwijs behoort tot de meest ongelijke binnen de OESO. Dat tonen PISA-onderzoeken jaar na jaar aan.

We moeten van ons onderwijs een hefboom maken voor sociale gelijkheid. Niet alleen in België maar ook wereldwijd.

Meisjes die kwaliteitsvol middelbaar onderwijs genieten, hebben immers drie keer minder kans om als kind te moeten trouwen dan meisjes die geen of weinig onderwijs hadden. Ze worden ook op latere leeftijd moeder, van minder kinderen, die ze beter beschermen tegen nefaste praktijken zoals meisjesbesnijdenis. Meisjes die kunnen lezen, zijn gezonder en hun kinderen hebben vijf keer meer kans om te overleven dan kinderen van ongeletterde moeders. Bovendien sturen vrouwen die naar school gingen, hun kinderen ook vaker naar school.

Anders gezegd: kwaliteitsvol onderwijs vanaf jonge leeftijd is een cruciaal middel tegen (wereldwijde) ongelijkheid.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

kwaliteitsvol onderwijs als duurzame ontwikkelingstool.

Hoe? Maak van de school een lift voor sociale gelijkheid én een ruimte waar kennis, vaardigheden en attitudes worden verworven om samen te leven.

Concreet

• Ondersteun de meest kwetsbare kinderen

De school reproduceert te vaak sociale ongelijkheden. Dat geldt zeker voor kinderen uit sociaaleconomisch kwetsbare groepen of kinderen met een migratieachtergrond.

Voer daarom een antidiscriminatiebeleid op school. Stimuleer scholen om de thuistaal op de speelplaats toe te laten. Zoek een oplossing voor de financiering van schoolse dienstverlening die niet onder de maximumfactuur valt.

• Ga voor Wereldburgerschapeducatie

In de klas worden waarden, kennis en competenties aangeleerd die belangrijk zijn voor het bevorderen van sociale mobiliteit, toegang tot waardig werk, gendergelijkheid, vredesopbouw en democratie. Kwaliteitsvol onderwijs biedt daarom een plek waar complexe uitdagingen om bod kunnen komen. Denk bijvoorbeeld aan thema's als klimaatverandering, globalisering of de hoge bevolkingsdruk. Kinderen en jongeren moeten hier ideeën en inzichten rond verwerven. Investeren in 'Wereldburgerschapeducatie' betekent dus een investering in de toekomst.

Daarom: integreer Wereldburgerschapeducatie, inclusief kinderrechten en gendergelijkheid, in alle curricula van het basis- en secundair onderwijs. Doe dat in een coherent, globaal en aangepast kader op een transversale en multidisciplinaire wijze.

• Besteed 10% van ontwikkelings-samenwerking aan onderwijs

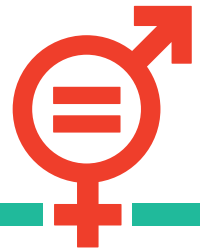
Anno 2018 zien we dat 7% van de Belgische ontwikkelings-samenwerking naar onderwijs gaat. Trek dat tegen 2020 op naar minstens 10%. En tegen 2030 naar 15%.

Investeer in kleuter- en basisonderwijs en zorg voor een vlotte overgang tussen lager, middelbaar en hoger onderwijs. Besteed speciale aandacht aan meisjes. Zij ondervinden specifieke hindernissen om naar school te kunnen (blijven) gaan.

DE VN-DOELSTELLING
Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen

5 GENDERGELIJKHEID

Context

België scoort niet slecht op vlak van gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes. Ons land is voortrekker van rechten van LGBT+-personen en in het buitenland promoten we actief gendergelijkheid.

Toch blijven nog heel wat ongelijkheden en discriminaties overeind. Zo was in 2015 slechts 4,3% van de bestuursvoorzitters in de grootste beursgenoteerde ondernemingen een vrouw. In België blijft de loonkloof een uitdaging. Ook gendergerelateerd geweld is en blijft een probleem.

Genderongelijkheid is niet alleen een belangrijke uitdaging, vaak wordt het versterkt door andere elementen. Denk aan etnische afkomst, sociale klasse, seksuele oriëntatie en genderidentiteit, nationaliteit, verblijfsstatus, huwelijksstatus, leeftijd, lichamelijke of geestelijke beperking.

SDG 5 biedt een kans om naar volledige gendergelijkheid te gaan.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

een inclusief, geïntegreerd en duurzaam genderbeleid voor binnen- en buitenland.

Hoe? Zet verder in op gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes als prioritair transversaal thema in het Belgisch nationaal en internationaal beleid. Neem maatregelen om de loonkloof terug te dringen.

Concreet

• Dring de loonkloof terug

Maak een 'Nationaal Actieplan' voor het opheffen van de loonkloof. Doe dat in overleg met de Gemeenschappen en voorzie acties op verschillende domeinen, zoals de herziening van de functieclassificaties. Neem maatregelen die een betere combinatie van betaalde arbeid en zorg mogelijk maken voor alle werknemers en voor alle gezinsvormen. Focus op werkbaar werk en voldoende, betaalbare en kwaliteitsvolle zorgvoorzieningen. Anders gezegd: ga van een 'kostwinnersmodel' naar een 'combinatiemodel' en voorzie hiertoe aanpassingen in sociale zekerheid en fiscaliteit.

Focus ook in onze partnerlanden op gelijk recht op betaalde arbeid en het respecteren van ieders arbeidsrechten, zoals het opheffen van de loonkloof.

• Breng gendergerelateerd geweld in kaart, zet in op preventie én terugdringing

Integreer gender als variabele in datasystemen die relevant zijn in relatie tot geweld. Doe dit op alle beleidsniveaus, met de nodige aandacht voor intersectionaliteit. Ondersteun ook partnerlanden bij het ontwikkelen van dergelijke systemen.

Werk de drempels weg die de rapportering van gendergerelateerd geweld ontmoedigen en sensibiliseer bevoegde actoren over de oorzaken en oplossingen. Zet in op preventie door leeftijdsspecifieke vorming en begeleiding van de hele samenleving. Investeer en ondersteun dat ook in partnerlanden en projecten van de Belgische ontwikkelingssamenwerking.

• Gender als transversaal thema

Breng de genderdimensie in relevante beleidsdomeinen in kaart. Dat kan het best via kwantitatieve als kwalitatieve data met aandacht voor intersectionaliteit. Coördineer de informatie en interventies van de verschillende Belgische beleidsniveaus. Veranker de tweesporenbenadering met betrekking tot gender in de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Promoot de rechten van vrouwen, meisjes en LGBTQ+-personen in internationale onderhandelingen, politieke dialogen en fora. Besteed hierbij voldoende aandacht aan participatie van lokale organisaties die rond het thema werken.

DE VN-DOELSTELLING
Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes

Context

Voldoende en zuiver zoet water is essentieel voor alle aspecten van het leven en voor duurzame ontwikkeling.

Toch hebben 840 miljoen mensen geen toegang tot drinkwater. 2,4 miljard heeft geen latrine of toilet. In 2050 zullen 3,9 miljoen mensen in situatie van waterstress leven door waterschaarste en -vervuiling.

Ondanks die context daalt het aandeel voor drinkwater en sanitatie in de Belgische ontwikkelingssamenwerking.

Ook in België kampt één op zes gezinnen met waterarmoede. We zien een gebrek aan voldoende, gratis, proper en toegankelijk openbaar sanitair voor vrouwen, meisjes, transgender en non-binaire personen, personen met een beperking en daklozen.

We kunnen deze SDG halen, maar dan moeten de inspanningen verhoogd worden. Tegen 2030 kunnen we de toegang tot water en sanitatie voor iedereen verzekeren.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

meer inspanningen om de toegang tot water en sanitatie voor iedereen te verzekeren.

Hoe? Via een strategie water en sanitatie. In België en daarbuiten.

Concreet

• Verhoog de strijd tegen waterarmoede

Ongeveer één op de zes gezinnen in België heeft niet voldoende (kwaliteitsvol) water voor basisnoden zoals voeding en hygiëne. De reden? Een stijgende waterfactuur, een te laag inkomen en/of een slechte woning.

Waterarmoede is geen losstaand element maar moet geïntegreerd worden in een bredere armoedebestrijding. In dat kader moet België specifieke en blijvende aandacht hebben voor uiterst kwetsbare groepen zoals daklozen.

Daarnaast is het belangrijk om blijvend in te zetten op het tijdig opsporen van lekken en op herstel. Zet de waterscan actiever in om kwetsbare gezinnen te helpen hun waterverbruik onder controle te brengen.

• Verhoog waterefficiëntie en reduceer de watervoetafdruk

De gemiddelde watervoetafdruk van de Belg ligt veel hoger dan in de omliggende landen. Bovendien zijn we voor onze consumptie voor 75% afhankelijk van watervoorraden in het buitenland. Daarom moet België meer inzetten op efficiënter watergebruik (vb. hergebruik in de industrie en landbouw), op een omschakeling naar energieproductie met een lagere watervoetafdruk en een betere bescherming van de watervoorraden. Daarnaast moeten burgers, bedrijven en overheidsinstellingen aangezet worden om de watervoetafdruk te verkleinen.

• Verhoog de inspanningen van de ontwikkelingssamenwerking voor toegang tot water en sanitair

Het aandeel voor water en sanitatie binnen de bestedingen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking daalde van gemiddeld 2% tussen 2012 en 2016 naar 0,7% in 2017. In Nederland bedraagt dit aandeel 4,8%. Ook voor gedecentraliseerde solidariteitssystemen

lopen we achter ten opzichte van onze buurlanden.

Maak daarom werk van een strategie rond water en sanitatie binnen de ontwikkelingssamenwerking. Verhoog de financiële middelen voor de implementatie, zowel via ontwikkelingssamenwerking als via gedecentraliseerde solidariteitssystemen. Ondersteun water- en sanitatieprojecten die autonoom beheerd kunnen worden met participatie van lokale gemeenschappen, in het bijzonder van vrouwen.

DE VN-DOELSTELLING
Verzekert toegang
en duurzaam beheer
van water en
sanitatie voor
iedereen

Context

De energietransitie in België zet stappen, maar ze zijn klein.

Tussen 1990 en 2015 daalde het energieverbruik per hoofd van de bevolking met slechts 2,5%. In diezelfde periode steeg het elektriciteitsverbruik met 20%.

Het aandeel van hernieuwbare energie in het bruto-eindverbruik van energie bedroeg in 2015 slechts 7,9%. Dat terwijl het streefcijfer voor 2020 voor België 13% is.

Daarnaast moet België zijn zeven kernreactoren definitief sluiten in 2025.

SDG 7 biedt de kans om een ware energietransitie in te zetten. Deze transitie is niet alleen noodzakelijk en belangrijk, het is ook een kans om de brandstofarmoede waarmee België kampt, structureel op te lossen.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

naar 100% hernieuwbare en duurzame energie te streven.

Hoe? 100% hernieuwbare en duurzame energie kan niet in één nacht gerealiseerd worden. Een belangrijke horde is 2030. Tegen dan moet Europa minstens 55% minder broeikasgassen uitstoten, moet de energiemix uit 45% hernieuwbare energie bestaan en moet de energie-efficiëntie met 40% verbeterd zijn. België moet daarom ook de eigen ambitie opschroeven.

Concreet

• Ontwikkel een gecoördineerd plan voor energie-efficiëntie

Hoewel energie-efficiëntie een regionale bevoegdheid is, heeft de federale overheid een aantal belangrijke hefboomen op dit gebied (belastingen, productbeleid). Een gecoördineerd plan is met andere woorden cruciaal.

Energie-efficiëntie raakt uiteraard aan onze woning- en bouwsector. Deze sector heeft een groot besparingspotentieel en levert een belangrijke bijdrage. Een alomvattende aanpak voor energieverbruik in bouw, renovatie, verbruikskeuzes ... is daarom belangrijk.

Daarnaast moet dit plan een visie definiëren voor een rechtvaardige transitie naar een koolstofarme en veerkrachtige samenleving.

• Verhoog de ambitie voor hernieuwbare energie

Ga naar 30% hernieuwbare energie in België tegen 2030. Een stabiel juridisch kader is hiervoor nodig. Steun voor technologische ontwikkelingen, het opvangen van prijsschommelingen, investeringsinspanning tussen verschillende actoren (burgers, grote bedrijven, kmo's ...) en een transparant raadplegingsproces moeten hier deel van uitmaken.

• Bereid de exit van fossiele brandstoffen voor

In 2050 zullen fossiele brandstoffen niet langer een plaats hebben in onze energiemix. Deze exit moet vanzelfsprekend goed voorbereid worden. Een onmiddellijk verbod op de verkoop van verwarmingsapparaten op basis van houtskool en olie zijn daarin een belangrijke stap.

Tegen 2025 is een verbod op de verkoop van verwarmingsapparaten op basis van mazout noodzakelijk.

DE VN-DOELSTELLING
Verzekert toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

8 WAARDIG WERK EN ECONOMISCHE GROEI

Context

De Waardig Werk Agenda van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) heeft vier evenwaardige pijlers: (1) de uitbouw van sociale bescherming, (2) de creatie van waardige jobs, (3) respect voor arbeidsrechten en (4) de promotie van sociale dialoog.

België focust momenteel op twee elementen: (1) de werkloosheidsgraad en (2) weinig weerbare jongeren die geen onderwijs of opleidingen volgen. Hoewel we op het gebied van arbeidsomstandigheden en werkloosheid goed scoren in de Europese ranglijsten, blijven sommige sociale groepen toch in de kou staan. Jongeren, vrouwen, transpersonen, ouderen en personen met een migratieachtergrond werken nog vaak in onstabiele, laagbetaalde en niet duurzame banen.

Met deze SDG kunnen we ervoor zorgen dat iedereen een kans heeft op degelijk werk en een gelijk loon voor gelijkwaardig werk, mét respect voor arbeidsrechten.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

waardig werk.

Hoe? Door jobs te creëren met volledig respect voor arbeidsrechten en sociale dialoog. Ze bieden sociale bescherming aan, binnen inclusieve en voor iedereen toegankelijke werkomgevingen. Koppel de vier pijlers daarom niet los en voorziet de nodige middelen om waardig werk voor iedereen te garanderen in alle landen.

Concreet

• Zet waardig werk centraal in het internationale beleid

Een effectieve internationale samenwerking, met daarbinnen een centrale rol voor de Belgische ontwikkelings samenwerking, vormt het speerpunt van deze Waardig Werk Agenda. Keur daarom een strategienota Waardig Werk in internationale samenwerking goed. Geef ook richtlijnen aan de Belgische delegaties en ambassades in de partnerlanden. Zo kunnen zij de promotie van waardig werk effectief opnemen in hun werking. Maak een strenger verband tussen de steun aan de privésector en het respect van pertinente IAO-Conventionen.

Geef speciale aandacht aan aspecten van de Waardig Werk Agenda in relatie met vrouwenrechten en LGBT+. Bevorder sociale en arbeidsrechten op internationaal niveau door middel van sociale dialoog en het mobiliseren van bestaande consultatiemechanismen over gendergelijkheid en LGBT+.

• Versterk de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)

Blijf actief inzetten op de ratificatie en implementatie van fundamentele IAO-arbeidsnormen en bestrijd schendingen ervan. Zowel op multilateraal als bilateraal niveau.

• Zet in op dialoog met sociale partners en middenveld

Een gestructureerde en transparante dialoog is cruciaal in de implementatie en opvolging van deze SDG. Promoot daarom de IAO-Conventionie 144 (*tripartite consultations*) en bevorder een ondersteunende context voor vakbondsorganisaties in het buitenlands beleid van België. Daarnaast moet België mee de strijd aanbinden tegen aanvallen op syndicale vrijheid, sociale dialoog en collectieve onderhandelingen.

• Heb aandacht voor vrouwen

Geef uitvoering aan de besluiten van de Commissie Status van de Vrouw en aan de bepalingen en aanbevelingen in verband met het Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (CEDAW). Hanteer tegelijk een brede interpretatie van gender met aandacht voor non-binaire personen.

DE VN-DOELSTELLING
Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen

Context

De SDG's kunnen niet behaald worden zonder innovatie, onderzoek en investeringen. Zowel in de publieke als in de private sector.

Overheids-investeringen zijn hierin van groot belang. Niet alleen voor de Belgische economie, maar ook voor het behalen van deze SDG. Voldoende publieke investeringen in mobiliteit, energie, digital, onderwijs ... zijn daarom onontbeerlijk.

België scoort op dat vlak slecht in vergelijking met buurlanden Frankrijk en Nederland. De overheids-investeringen in België tekenen al meer dan twee decennia een daling op. Deze tendens moet gekeerd worden.

Gezien de directe impact van infrastructuur op de levenskwaliteit van inwoners is burgerparticipatie cruciaal. Alleen via participatie kunnen we komen tot een SDG 9 waar 'leaving no one behind' centraal staat.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

innovatie en onderzoek die gericht zijn op de reductie van broeikasgasemissies en iedereen toegang geeft tot een duurzame en kwalitatieve infrastructuur, diensten en basisgoederen.

Hoe? Verhoog overheidsinvesteringen en prioriteer investeringen gericht op de ecologische transitie. Wees transparanter. Betrek zowel burgers als de Belgische partnerlanden in ontwikkelings-samenwerking.

Concreet

• Ga voor meer overheidsinvesteringen

3% van het BBP is een absoluut minimum (landen als Frankrijk en Nederland zitten rond de 4%). Zet deze middelen in voor een kwaliteitsvolle en duurzame publieke infrastructuur (mobiliteit, energie, gezondheidszorg, onderwijs ...).

• Prioriteer ecologische transitie

Ga voor investeringen en onderzoek die inzetten op de reductie van energieverbruik en CO₂-uitstoot. Heb aandacht voor hernieuwbare energie, agro-ecologie, circulaire economie, ruimtelijke ordening behoud van bouwland, sanering van bodems ...

• Ga voor meer transparantie

Het Federaal Planbureau wil verhoogde uitgaven zien voor onderzoek en ontwikkeling. Dat is positief. Toch moet dat gedetailleerder verlopen.

Maak daarom een onderscheid tussen de beleidsdomeinen waarin geïnvesteerd wordt. Investeren in mobiliteit, energie, handel, onderwijs, non-profit ... hebben immers elk een andere impact. Bekijk ook per domein het aantal mensen dat werkzaam is in onderzoek en ontwikkeling.

• Betrek burgers

Bevorder burgerparticipatie in onderzoek, voornamelijk door in te zetten op gezamenlijk onderzoek tussen academici en verenigingen. Betrek specifieke doelgroepen expliciet. Waak erover dat innovaties aansluiten bij de basisbehoeften van de bevolking.

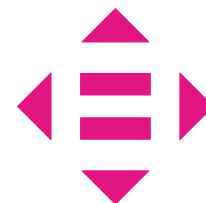
• Heb oog voor R&D in ontwikkelingsamenwerking

Partnerlanden van de Belgische ontwikkelingsamenwerking moeten meegenomen worden in een R&D-beleid. Dat kan onder andere door meer interuniversitaire samenwerking met ontwikkelingslanden, meer beursstudenten en meer innovatieve investeringen in het Zuiden.

DE VN-DOELSTELLING
Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie

Context

Tussen 2016 en 2017 belandde 82% van de wereldwijde welvaart-groei bij de rijkste 1% van de bevolking. De armste helft van de wereldbevolking zag niets van die welvaartstoename. In 2018 bezaten 42 mensen evenveel vermogen als de minst rijke helft van de wereldbevolking.

Inkomensongelijkheid blijft toenemen.

België lijkt vooralsnog te ontsnappen aan deze trend van groeiende ongelijkheid. Toch blijven de lagere inkomens achter ten opzichte van de rest en neemt het aandeel van inkomen uit werk af. Hoewel de armen er momenteel een beetje op vooruitgaan, wordt de kloof met de middenklasse steeds groter.

Het is dus niet toevallig dat de SDG's sterk focussen op ongelijkheid in én tussen landen. Een te grote ongelijkheid maakt inclusieve ontwikkeling veel moeilijker.

Werk maken van ongelijkheid is cruciaal in de strijd tegen armoede. Dat kan met SDG 10.

Grijp die kans. **Mind the gap.**

MIND THE GAP

We vragen ...

een eerlijkere verdeling van rijkdom.

Hoe? Via waardige inkomens, volwaardige sociale bescherming en strijd tegen belastingontduiking en -ontwijking.

Concreet

• Steun het concept 'leefbaar minimum inkomen'

Het aandeel van inkomen uit werk in het BBP is zo goed als overal gedaald ten voordele van het aandeel uit vermogen. België en de EU moeten het concept 'Living Wages' ondersteunen. Zowel intern als in internationale samenwerking zijn mechanismen nodig om tot bindende afspraken te komen voor dergelijke, voldoende hoge lonen. Er zijn ook meer inspanningen nodig om de genderkloof in de lonen te dichten. Voor wie geen inkomen uit werk kan verwerven, is het belangrijk dat de minimale uitkeringen opgetrokken worden tot boven de armoedegrens en dat de vervangratio van sociale uitkeringen behouden blijft.

• Ondersteun de uitbouw van volwaardige sociale bescherming

Volwaardige, op universele rechten en solidariteit gebaseerde, systemen van sociale bescherming voor iedereen, gefinancierd door eerlijke en effectieve sociale bijdragen en belastingen, dragen bij tot het verminderen van ongelijkheid. België en de EU moeten daarin systematischer investeren, als ook in het versterken van publieke diensten als gezondheidszorg en onderwijs, ook in internationale samenwerking.

• Strijd actiever en effectiever tegen belastingontduiking en belastingontwijking

De toenemende ongelijkheid en concentratie van welvaart en vermogen is grotendeels het resultaat van erfenissen, monopolies en nepotisme. België en de EU moeten verzekeren dat ons progressief belastingstelsel overeind blijft, zodat vermogenden 'naar vermogen' bijdragen aan de publieke middelen. Dat kan door hogere belasting op inkomsten uit vermogen én door de bestrijding van belastingontduiking en -ontwijking, onder andere via belastingparadijzen. Schaf de notionele interestaftrek in België af. België en de EU moeten zich actief inzetten voor een geharmoniseerde vennootschapsbelasting met minimumtarief, een wereldwijde financiële transactietaks en een grotere transparantie voor bedrijven.

• Respecteer en promoot sociaal overleg

Onderzoek van de IAO wijst uit dat collectieve onderhandelingen leiden tot een evenwichtige organisatie van de arbeidsmarkt en een indamming van ongelijkheid. België moet dit model blijven respecteren en deze aanpak in de partnerlanden promoten.

DE VN-DOELSTELLING
Dring ongelijkheid
in en tussen landen
terug

Context

De helft van de wereldbevolking leeft in een stad. In 2050 zal dat twee derde zijn. Maar liefst 886 miljoen leeft echter in een sloppenwijk.

Hoewel de stad tal van mogelijkheden biedt, zijn er grote pijnpunten.

Denk aan het gebrek aan renovatie van bestaande gebouwen of aan luchtkwaliteit. Al te vaak versterken steden sociale uitsluiting, ook in België.

1 op 5 Vlaamse gemeenten ondertekenden de 'Global Goals, Local Focus'-verklaring van de VVSG. Twintig gemeenten werken actief mee aan het piloottraject rond de implementatie van de Agenda 2030 in het lokale beleid. Tachtig gemeenten deden mee met de campagne 'Duurzame Gemeente'. Toch worden ze nog niet verplicht om de SDG's mee te nemen in hun politieke plannen. Dat is jammer, zeker gezien de meerwaarde die ze bieden voor duurzame ontwikkeling en internationale solidariteit.

Als we Agenda 2030 willen laten slagen, dan moet de stad slagen.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

steden en gemeenten te zien als volwaardige partners.

Hoe? Steden en gemeenten hebben een groot voordeel: ze staan dicht bij burgers en resultaten zijn vaak erg concreet en zichtbaar. Ze hebben de kans om samen met burgers de SDG's te vertalen in praktische oplossingen. Andere beleidsniveaus moeten hen daarom zien als volwaardige partners in de realisatie van Agenda 2030.

Concreet

• Waardeer, betrek en versterk

Waardeer, betrek en versterk steden en gemeenten in hun rol. Geef hen concrete instrumenten en financiële middelen om Agenda 2030 op te nemen in hun meerjarenplannen.

• Versterk mensen

Organiseer systematische opleidingen en vormingen. Doe dat zowel voor de politiek verkozenen als voor de gemeentelijke administraties, binnen alle beleidsdomeinen. Zo ziet iedereen de mogelijkheden om Agenda 2030 in praktijk om te zetten.

• Versterk bestaande initiatieven

Momenteel ontrollen zich tal van interessante initiatieven. Denk bijvoorbeeld aan het Burgermeesterconvenant, een initiatief van de Europese Commissie. Hiermee verbinden steden en gemeenten in heel Europa zich ertoe de CO₂-uitstoot tegen 2020 met minstens 20% te verminderen.

De helft van de Vlaamse steden en gemeenten heeft het verdrag al ondertekend. Hier verder op inzetten, blijft nodig.

In Wallonië bestaat het POLLEC-programma (*Politique locale Energie Climat*) waarin Wallonië financiële en methodologische ondersteuning biedt aan gemeenten die willen toetreden tot dit Burgemeestersconvenant. Velen abonneren zich nog niet. Breid dit uit tot alle Waalse gemeenten. In het Brussels Gewest moeten de bestaande initiatieven beter gecoördineerd worden.

• Denk internationaal

Steden en gemeenten hebben een belangrijke meerwaarde als het gaat over internationale solidariteit. Zet daarop in, of blijf daarop inzetten. In het bijzonder zijn criteria voor eerlijke handel bij overheidsopdrachten belangrijk. Bied ook ondersteuning aan de engagementen van de eigen burgers, hier én in het Zuiden.

• Werk samen

Duurzame steden en gemeenschappen komen er door samenwerking. Tussen steden en gemeenten maar tussen regio's, gemeenschappen en de federale overheid.

DE VN-DOELSTELLING
Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam

Context

De ecologische voetafdruk per Belg is 6,7 ha. We verbruiken meer en sneller dan ons ecosysteem zich kan herstellen.

Een omslag dringt zich op. Op vlak van duurzaamheidscriteria, productie en consumptie.

Ook elders zien we een scheefgetrokken vraag en aanbodpatronen.

Industriële palmolie is hiervan een goed voorbeeld. Eén van de drijvende krachten achter de ontbossing van tropische bossen door de industriële palmolieteelt is een verkeerd energiebeleid van de EU en haar lidstaten. In 2017 werd maar liefst 7,7 miljoen ton palmolie geïmporteerd door EU-landen. Dat is een record. 61% daarvan was bestemd voor energieproductie.

Dat moet anders. Niet alleen voor onze gezondheid, maar ook om de opwarming van de aarde onder de anderhalve graad te houden.

SDG 12 gaat daarom resoluut voor verantwoorde consumptie en productie. België kan hierin een rol spelen.

Grijp die kans. **Mind the gap.**

MIND THE GAP

We vragen ...

onze ecologische voetafdruk te beperken door minder, beter en anders te consumeren.

Hoe? Veel burgers menen dat een verantwoorde consumptie nodig is en nemen al tal van initiatieven. Toch kan een omslag niet zonder duidelijk beleid. De nadruk moet liggen op de naleving van milieu- en mensenrechtenverdragen en de implementatie van SDG's in alle toeleveringsketens.

Concreet

• Ga de strijd aan met palmolie

(a) Ondersteun en implementeer het Europese verbod op het gebruik van palmolie in biobrandstoffen. Ga daarnaast ook voor een geleidelijke afschaffing van het gebruik van biobrandstoffen uit voedselgewassen. Neem dat op in het Nationaal energie-klimaatplan (NEKP). (b) Ga systematisch de indirecte effecten van biobrandstoffen na. Dat is cruciaal om de volledige impact in te calculeren. (c) Zet een duurzaam mobiliteitsbeleid. Richt dat op het verminderen van de vraag en het gebruik van minder vervuilende alternatieven (zoals openbaar vervoer, wandelen, fietsen, carpoolen ...). Ontwikkel hernieuwbare energiebronnen met zo weinig mogelijk impact voor het milieu.

• Ga de strijd aan tegen 'geplande veroudering'

Via 'geplande veroudering' worden producten bewust ontworpen met een beperkte levensduur. Ontwikkel wetgeving die georganiseerde veroudering definieert, verbiedt en bestraft.

Met anderewoorden: stap af van een logica van automatische vervanging en ga voor een logica van herstel en verlenging van de levensduur. Een ecologisch ontwerp, het verplicht aanbieden van (reserve)onderdelen, verlenging van de minimale garantietermijnen en fiscale prikkels voor reparatie (btw op 6%) zijn hiervoor concrete stappen.

• Ga de strijd aan met schadelijke producten

Verbied producten die schadelijk zijn voor de gezondheid en het milieu. De wet op 'Productnormen' was in 2018 twintig jaar oud. Daarom startte FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu een brede consultatie om deze wet en zijn toepassing te evalueren. Bouw hierop verder met een versterkt regelgevend kader.

DE VN-DOELSTELLING
Verzekert duurzame
consumptie- en
productiepatronen

Context

Klimaatverandering veegt dorpen van de kaart, weegt op voedselzekerheid, toegang tot drinkwater, ontwrict gemeenschappen en dwingt mensen te verhuizen.

Het klimaat verandert, dat merkt iedereen. Al zijn de grootste slachtoffers mensen in ontwikkelingslanden.

Daarom verbond de wereld zich in het Akkoord van Parijs (2015) om de opwarming te beperken tot 2 °C, en als het even kan tot 1,5 °C. Dat zijn cruciale drempels voor de Agenda 2030.

Toch daalt de uitstoot niet snel genoeg. De afgelopen jaren (2014-2016) steeg ze zelf. De deur naar het behalen van de 1,5 °C-doelstelling sluit als we niet snel een omschakeling maken.

De volgende legislatuur, de eerste na het afsluiten van het Akkoord van Parijs, is meteen de laatste kans om ze te realiseren.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

1,5 °C to stay alive.

Hoe? Schuif als volgende regering klimaaturgentie prominent naar voor, zet in het federaal regeerakkoord stappen om klimaatgovernance te verbeteren en ondersteun ontwikkelingslanden in hun klimaatuitdagingen. Op die manier kan ons land écht bijdragen aan het behalen van het Akkoord van Parijs.

Concreet

• Werk samen voor de implementatie van het Akkoord van Parijs

Daadkrachtig klimaatbeleid vraagt actie over een breed scala van bevoegdheden. Van mobiliteit, energie, landbouw en leefmilieu tot gelijke kansen, wonen, onderwijs, werk en fiscaliteit. Momenteel zien we amper samenwerking tussen de regio's en de federale overheid en binnen regeringen. Dat uit zich in de praktijk: er is geen Nationaal Klimaatplan voor 2020 en we zitten niet op koers om onze doelstellingen te behalen. Maak daarom werk van klimaatwetten en -decreten en maak in de volgende legislatuur een coherente langetermijnstrategie voor de rechtvaardige transitie naar een koolstofarme samenleving in 2050.

• Ga voor echte, toekomstgerichte oplossingen die de Belgische uitstoot doen dalen

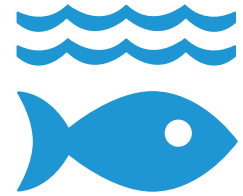
België moet zijn doelstellingen behalen in de praktijk, niet op papier. De aankoop van 'schone lucht' en het gebruik van niet-duurzame bio-energie moeten verleden tijd zijn. Valse oplossingen, zoals bio-brandstoffen op basis van landbouwgewassen, vormen een bedreiging voor de wereldwijde voedselzekerheid. Bovendien leiden ze tot grootschalige ontbossing en veroorzaken ze meer uitstoot dan fossiele brandstoffen. De volgende regering moet biobrandstoffen op basis van voedselgewassen vanaf 2020 verbieden.

• Geef slagkracht en bescherming aan getroffen gemeenschappen

Vooraf kwetsbare mensen en groepen in ontwikkelingslanden worden getroffen door klimaatverandering. De volgende regering moet daarom een billijke, stijgende bijdrage voor internationale klimaatfinanciering leveren, die bovenop het budget voor ontwikkelingssamenwerking komt. Geef prioriteit aan klimaataanpassing in de meest kwetsbare landen.

Daarnaast worden steeds meer mensen gedwongen te migreren omwille van klimaatverandering. Deze groeiende groep heeft momenteel geen bescherming en geen wettelijke erkenning. België kan hierin verandering brengen en een constructieve rol spelen in de internationale gesprekken over deze thematiek.

DE VN-DOELSTELLING
Neem dringend actie om de klimaatverandering en haar impact te bestrijden

Context

De Noordzee is het grootste natuurgebied van België. Er leven meer dan tweeduizend soorten dieren en planten. Van de anemoon, het zeepaardje en de tong tot de zeehond en de bruinvis.

Momenteel is ongeveer 35,8% van de oppervlakte van het Belgisch deel van de Noordzee beschermd.

Als we ervoor kunnen zorgen dat de natuur in de Noordzee versterkt wordt, is dat een win voor iedereen.

Daarom is het belangrijk dat we streven naar een veilig, gezond en multifunctioneel marien en kustecosysteem, waarin natuur, biodiversiteit en klimaat centraal staan.

SDG 14 biedt hiervoor een uitgelezen kans. Het geeft expliciet aandacht aan het behoud en duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

een veilig, gezond en multifunctioneel leven in het water.

Hoe? Zet in op een veilig, gezond en multifunctioneel marien en kustecosysteem waar natuur, biodiversiteit en klimaat steeds centraal staan.

Concreet

• Herstel en bescherm de mariene en kustecosystemen

Natuurlijkheid is een basisrandvoorwaarde in het Belgische deel van de Noordzee en in het Belgische kustecosysteem (zee-strand-duinen-polders).

Streef daarbij naar een goede ecologische toestand tegen 2020, zoals gedefinieerd door de Kaderrichtlijn Mariene Strategie. Het herstel en de bescherming van het mariene ecosysteem en het kustecosysteem moet steeds het doel zijn.

• Ontwikkel een grensoverschrijdend netwerk van mariene beschermde gebieden

Er is nood aan een grensoverschrijdend, robuust netwerk van mariene beschermde gebieden, met doeltreffende beheerplannen waarbij instandhoudingsdoelstellingen en bescherming op elkaar zijn afgestemd.

• Zorg voor een duurzaam evenwicht tussen natuurbehoud en sociaaleconomische activiteiten

Streef naar een duurzame balans tussen natuurbescherming en socio-economische activiteiten. Overschrijd de ecologische draagkracht van de Noordzee en het Belgisch kustecosysteem niet. Niet nu en niet morgen.

Pas de Wet Marien Milieu aan zodat alle socio-economische activiteiten aan dezelfde procedures worden onderworpen en zodat deze in overeenstemming is met de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen.

• Benut de Noordzee voor onze energietransitie

Op zee is ruimte voor 4000 MW aan offshore windenergie in het kader van het klimaat- en energiebeleid. Dit beleid moet passen binnen een grensoverschrijdende offshore energievisie, in harmonie met de natuur en conform de wettelijke procedures.

DE VN-DOELSTELLING
Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen

Context

90% van de Europees beschermde habitats in Vlaanderen zijn niet gezond.

Maar liefst 85% van de Europees beschermde soorten kunnen zonder hulp niet duurzaam voortbestaan.

België haalt zijn biodiversiteitsdoelen amper en het ontbreekt aan concrete actie.

De voornaamste oorzaken voor deze trage vooruitgang zijn gekend: een stijgende milieudruk, klimaatverandering, weinig integratie in andere beleidsdomeinen en tekort aan budget.

Toch worden ze niet structureel aangepakt. Zo zijn de Vlaamse engagementen onder deze SDG momenteel te weinig concreet en ambitieus.

SDG 15 biedt nochtans een helder kader om dat aan te pakken én om dat te linken met klimaat, ruimtelijke ordening, gezondheid, landbouw ...

We kunnen biodiversiteitsverlies stoppen tegen 2030.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

de achteruitgang van biodiversiteit te stoppen.

Hoe? Tegen 2030 kan Vlaanderen het biodiversiteitsverlies stoppen door een groen levend netwerk te creëren voor plant en dieren, open ruimte te vrijwaren en samen te werken met de natuur.

Concreet

• Maak werk van een groen levend netwerk voor plant en dier

Het blauwgroene netwerk draagt het leven. Vlaanderen kan op het terrein met gebiedsexperten en -beheerders aan de slag gaan om de Europese natuurdoelen, instandhoudingsdoelstellingen (IHD), uit te voeren. Verhoog de ambitie en focus op uitvoering. Herzie de doelen waar nodig en start een gebiedsgerichte dialoog op. Voer natuurcompensaties in om *stand-still* in basisnatuurkwaliteit te garanderen. Een mobiliteitsplan voor plant en dier moet de hoge versnippering van het landschap tegengaan. Maak bermen en oevers natuurlijker, leg natuurcorridors aan doorheen het boerenlandschap en ontsnipper wegen en kanalen met ecoducten, wildrasters ...

• Creëer open ruimte voor natuur

Vanuit het nieuwe omgevingsdenken moet de Vlaamse regering de aangekondigde betonstop realiseren (dagelijks ruimtebeslag halveren tegen 2025 en stoppen tegen 2040).

Door het ruimtelijk rendement van de bebouwde omgeving te verhogen, kunnen extra woon- en werkplekken gecreëerd worden, én blijven landschappen en andere, kleinere open ruimten, gevrijwaard van bijkomende bebouwing. Deze moeten op een natuurlijke wijze ingericht en aangekleed worden.

• Werk met de natuur

Zet in op herstel van natuurlijke rivieren, overstromingsgebieden, wetlands, bossen ... Dat is de meest kostenefficiënte oplossing om ons voor te bereiden op wateroverlast en droogte.

Ent kustbescherming op het principe 'samenwerken met natuur'. Voer daarnaast alle rivierherstelprojecten uit, herstel alle gedegradeerde wetlands in groene bestemmingen en zorg voor een gepast landgebruik en gepaste inrichting op overstroming-, droogte- en erosiegevoelige terreinen.

DE VN-DOELSTELLING
Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe

Context

In 2017 was de wereld goed voor 1.739 miljard dollar aan militaire uitgaven. De verwachting is dat deze in de komende jaren nog fors gaan toenemen. Binnen de NAVO, nu al goed voor 52% van de wereldwijde militaire uitgaven, is afgesproken dat 2% van het BBP naar militaire bestedingen moet gaan. Dat slurpt belangrijke middelen weg voor wereldwijde sociale noden.

België, als lid van de NAVO en de Permanente Gestructureerde Samenwerking, gaat mee in de trend van een militaire veiligheidsbenadering.

Toch is menselijke veiligheid geen kwestie van militairen, wél van een eerlijk handels- en landbouwbeleid, een duurzaam klimaat, betere arbeidsomstandigheden en verloning, het wegwerken van ongelijkheid ...

SDG 16 focust daarom niet toevallig op vrede, veiligheid en sterke publieke diensten.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

ontwapen om te ontwikkelen - ontwikkel om te ontwapenen.

Hoe? België moet zijn militaire uitgaven begrenzen en investeren in een vredescapaciteit.

Concreet

• Ontwikkel een visie op niet-militair vredesbeleid

Duurzame ontwikkeling is de beste geweldpreventie. Het binnenlandse en buitenlandse beleid moet streven naar een coherente implementatie van het concept menselijke veiligheid (cfr. UNDP, 1994) waarbij de grondoorzaken van onveiligheid worden aangepakt en verschillende beleidsinstrumenten op elkaar worden afgestemd. Op binnenlands en buitenlands vlak betekent dit een plafonnering van de militaire uitgaven. Ga voor investeringen die de menselijke veiligheid ten goede komen. Sociale zekerheid is ook sociale veiligheid.

• Neem het voortouw in een actieve vredespolitiek

Militaire uitgaven moeten begrensd en geheroriënteerd worden door efficiënter in te zetten op een voldoende verdedigingscapaciteit en ondersteuning van VN-vredesoperaties.

Neem als België het voortouw in internationale defensieve taken (zoals ontminning of ontwapeningsopdrachten). Profileer België en de EU op internationale diplomatieke initiatieven gericht op het oplossen van conflictsituaties en focus op lokale conflictpreventie en -hantering. Maak hiervoor middelen en capaciteit vrij.

Deze activiteiten kunnen voorbereid of uitgevoerd via een op te richten Belgisch/Europees Vredesinstituut dat het federaal beleid adviseert en bijstuurt.

• Leg wapenhandel aan banden

Te veel wapenvergunningen worden afgeleverd voor problematische bestemmingen (oorlogsgebieden, mensenrechtenschendingen ...). Hanteer daarom een restrictieve interpretatie van de wapenregels en zet subsidiëring van de wapenindustrie stop of bouw die af.

Ga voor een betere regulering en controle op eindbestemming en -gebruik van geëxporteerde wapens en onderdelen (met inbegrip van *dual use*-materieel). Ga ten slotte ook voor een betere afstemming tussen wapenhandel en het federaal en Europees buitenlands beleid.

DE VN-DOELSTELLING
Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en bouw op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen uit

17 PARTNERSCHAP OM DOELSTELLINGEN TE BEREIKEN

Context

Als we de doelen van de Agenda 2030 willen bereiken, moeten we de handen in elkaar slaan. Effectieve partnerschappen, beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling en gezamenlijke inspanningen zijn een noodzaak om deze agenda te laten slagen.

Toch tonen de feiten dat internationale samenwerking steeds vaker onder druk staat. Effectieve partnerschappen worden steeds vaker tegengewerkt door kortetermijnbelangen.

Steeds meer landen, ook België, pleiten voor 'multi-actor-partnerschappen'. Dat is positief, maar hun mandaat is vaak onduidelijk en de kloof tussen verschillende actoren blijkt in de praktijk vaak nog diep.

Niemand kan de SDG's alleen realiseren. Partnerschappen zijn dé sleutel. Alleen zo kan de volgende legislatuur haar engagement voor duurzame ontwikkeling waarmaken.

Grijp die kans.
Mind the gap.

MIND THE GAP

We vragen ...

partnerschappen als sleutel voor een duurzame wereld.

Hoe? Ga voor een coherent internationaal beleid gestoeld op samenwerking.

Concreet

• Operationaliseer beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling

Beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling vergt concrete plannen, coördinatiemechanismen, monitoring en evaluatie. In België werd voor het buitenlands beleid een 'comprehensive approach' uitgewerkt, maar die lijkt meer gefocust op de Belgische belangen dan op de duurzame ontwikkeling in Noord en Zuid. De federale regering moet de huidige mechanismen voor 'beleidscoherentie voor ontwikkeling' operationaliseren en oog hebben voor duurzame ontwikkeling in het Zuiden. Financiële middelen zijn hierin onontbeerlijk.

• Zet het Europese handelsbeleid als een positief instrument in

Handel moet niet alleen negatieve sociale en milieueffecten vermijden, maar ook actief sociale en milieudoelen nastreven. Dat wordt in het Europese handelsbeleid, waar België aan deelneemt, te weinig onderkent. Wil het Europese handelsbeleid een echt instrument zijn van duurzame ontwikkeling, dan moet het besluitvormingsproces transparanter en inclusiever, met inspraak van andere actoren dan het bedrijfsleven en een grotere rol voor parlementen. Het handelsbeleid moet ook de noden en beleidsruimte van ontwikkelingslanden erkennen en ondersteunen.

• Ga voor een brede ontwikkelingsfinanciering mét voldoende aandacht voor publieke middelen

Om de SDG's te halen, is een mix van financieringsbronnen nodig (officiële ontwikkelingshulp, private financiering en *remittances*). Toch kan publieke financiering niet onderschat worden. Zeker in de minst ontwikkelde en fragiele contexten is het belangrijk om met publieke middelen te investeren in publieke diensten zoals onderwijs, gezondheidszorg en sociale bescherming. Daarnaast is een fiscaal beleid dat belastingplanning, belastingontwijking en fiscale fraude tegenaakt, noodzakelijk.

• Geef de multi-actor-partnerschappen een helder mandaat en ga voor maximale impact

Het Belgische SDG-charter slaat een brug tussen de privésector, het middenveld en de publieke sector. Een belangrijk startpunt, maar echte partnerschappen vereisen ook gedeelde doelstellingen en waarden, constructieve dialoog en rekenschap, met respect voor ieders onafhankelijkheid. De Belgische overheid kan een kader creëren om de positieve ontwikkelingsimpact van partnerschappen te maximaliseren en te waken over het *do no harm*-principe.

DE VN-DOELSTELLING
Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling

5. Conclusie Mind the gap: haalt België de SDG's tegen 2030?

In 2015 heeft de wereld – en ook ons land – zich geëngageerd voor de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, Agenda 2030. Deze agenda operationaliseert het concept duurzame ontwikkeling in 17 concrete doelen. De doelen vereisen gedurfde beleidsmaatregelen zodat aan het einde van de rit iedereen een beter, vreedzamer en gezonder leven leidt.

32

In dit rapport keken we naar **wat België de voorbije drie jaar deed om Agenda 2030 uit te voeren**, maar ook naar de beperkingen en de resterende uitdagingen. We bekeken hiervoor verschillende initiatieven en rapporten.

Onze belangrijkste conclusie is: **het gaat vooruit maar met mondjesmaat**. België heeft een stevige duw in de rug nodig. Als België op dezelfde wijze voortgaat, haalt het in 2030 de doelstellingen niet. Op administratief niveau wordt hard gewerkt, maar de politieke keuzes blijven uit. Van de hoogstnoodzakelijke omslag in het beleid is nog steeds geen sprake. Nochtans is die omslag hoogst dringend, gezien een aantal verontrustende trends. Zo neemt honger voor het eerst weer toe, wordt er minder uitgegeven aan internationale solidariteit (0,7%) en zien we een negatieve trend op vlak van armoede en ongelijkheid.

We doen daarom als Perspective 2030 een oproep aan Belgische beleidsmakers om werk te maken van Agenda 2030 en een versnelling hoger te schakelen. Het recept ligt er, maar **nu moet ook de politieke wil aanwezig zijn** om ermee aan de slag te gaan. België moet overigens niet van nul beginnen. Er is reeds een wet Duurzame Ontwikkeling, grondwettelijke verankering en een institutionele set-up voor duurzame ontwikkeling. België heeft Agenda 2030 publiek verdedigd, heeft in beleidsplannen, strategieën en verklaringen zichzelf diverse opdrachten opgelegd, zoals terugkerende rapportering bij de VN of centrale evenementen met stakeholders. Maar dat is niet genoeg. Geplande processen kunnen nog te gemakkelijk worden opgeschort, veranderd of verwaarloosd.

Nu de deadline van 2030 stilaan dichterbij komt, is het tijd voor een gevoel van urgentie. Deze ambitieuze agenda heeft nood aan ingrijpende veranderingen die verdergaan dan de normale gang van zaken. Zelf werkten we met **Perspective 2030** in dit rapport per SDG prioriteiten, broodnodige en concrete aanbevelingen uit. Deze zijn wat ons be-

Actieplan

VERANKER AGENDA 2030 IN HET BELGISCH BELEID

- Agenda 2030 moet de ruggengraat vormen voor de volgende regeerakkoorden.
- Stel als nieuwe regering een federaal plan duurzame ontwikkeling op dat rekening houdt met de Belgische langetermijndoelstellingen rond duurzame ontwikkeling en internationale verbintenissen. Neem dit maximum twaalf maanden na de installatie van het parlement aan zoals vastgelegd in de wet Duurzame Ontwikkeling.
- Concretiseer als minister of staatssecretaris jaarlijks de beleidsnota in lijn met de duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's).
- Zorg dat de begroting 'SDG-proof' is. Elke minister moet systematisch onderzoeken of de uitgaven afgestemd zijn op duurzame ontwikkeling.

ZORG VOOR EEN STRUCTURELE EN INCLUSIEVE OPVOLGING VAN DE UITVOERING VAN AGENDA 2030

- Garandeer participatie. Het betrekken van de bevolking en het middenveld leidt tot meer

- doordachte en breed gedragen beslissingen.
- Garandeer tweemaal per legislatuur een stevig voortgangsrapport over de uitvoering.
- Zorg voor samenwerking tussen de gewesten en de federale regering en investeer in bestaande coördinatiemechanismen (zoals de Inter-Ministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling en haar werkgroepen).
- Organiseer tweemaal per legislatuur een nationaal forum voor duurzame ontwikkeling om de stand van zaken in de uitvoering te bespreken.

INVESTEER IN EEN VERSTERKTE WETTELIJKE VERANKERING

- Licht de uitvoering van de wettelijke verplichtingen in het kader van duurzame ontwikkeling door. Kom met constructieve voorstellen die de Belgische complexiteit overstijgen en de bestaande wetgeving versterken, door bijvoorbeeld een bijzondere wet duurzame ontwikkeling.
- Garandeer continuïteit over regeringswissels heen en zorg voor een hoeksteen voor monitoring.

33

treft de absolute inzet voor de volgende legislatuur. Hiervoor hebben we politiek leiderschap, middelen en inzet nodig. Tegelijk moet Agenda 2030 steviger opgenomen worden in de Belgische afspraken, beleidsmaatregelen en opvolgingsmechanismen.

Goede voornemens en niet-bindende beloften zullen niet volstaan om Agenda 2030 te verwezenlijken. Het is de taak van de regering om een ambitieniveau en tussentijdse doelen te bepalen en deze in acties te vertalen. Het is niet sensibiliseren óf realiseren, maar wel beide. Samen werken we aan duurzaamheid binnen een inspirerend politiek project.

Eindnoten

- 1 The Sustainable Development Goals report 2018; <https://unstats.un.org/sdgs/report/2018>
- 2 Het DMC-cijfer geeft weer hoeveel materiaal gebruikt wordt in een economie.
- 3 ADDING IT UP: Costs and Benefits of Meeting the Contraceptive Needs of Adolescents, Jacqueline E. Darroch, Vanessa Woog, Akinrinola Bankole and, Lori S. Ashford, mei 2016 <https://www.guttmacher.org/report/adding-it-meeting-contraceptive-needs-of-adolescents#10>
- 4 UNAIDS Data 2017 http://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/20170720_Data_book_2017_en.pdf
- 5 Global Report on Internal Displacement 2018 <http://www.internal-displacement.org/global-report/grid2018/>
- 6 Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development [https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld \(§47\)](https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld (§47))
- 7 Een evaluatie van de politieke engagementen van de federale overheid tegenover Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling van de Verenigde Naties, voor het FIDO, door ICEDD asbl en IDO vzw, 19-12-2017
- 8 Meer info: <https://www.duurzameontwikkeling.be/nl/icdo>
- 9 Idem p. 29
- 10 Idem p. 28
- 11 Koninklijk besluit van 18 juli 2013 houdende vaststelling van de federale beleidsvisie op lange termijn inzake duurzame ontwikkeling, Belgisch Staatsblad, 08/10/2013
- 12 SDG 1, SDG 2, SDG 7, SDG 9, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13, SDG 14 en SDG 17
- 13 Federaal rapport inzake duurzame ontwikkeling 2017: De mondiale duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen concreetiseren, FEDERAAL RAPPORT 2017, Federaal Planbureau https://www.plan.be/admin/uploaded/201712181614350.REP_TFDO2017_11608_N.pdf
- 14 5 MEI 1997. - Wet betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=1997050535
- 15 Federaal rapport inzake duurzame ontwikkeling 2017: De mondiale duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen concreetiseren, FEDERAAL RAPPORT 2017, Federaal Planbureau, p 2 https://www.plan.be/admin/uploaded/201712181614350.REP_TFDO2017_11608_N.pdf
- 16 PATHWAYS TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT, First Belgian National Voluntary Review on the Implementation of the 2030 Agenda. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/15721Belgium_English.pdf
- 17 Adviezen FRDO, <https://www.frdo-cfdd.be/nl/publicaties/advices>
- 18 Research report | The SDGs as a lever for change in policy practices; Dr. Kris Bachus, Ignace Pollet, Dr. Thérèse Steenberghen, Dr. Huib Huyse; Study commissioned by the Federal Council for Sustainable Development; March 19, 2018 <https://www.frdo-cfdd.be/nl/publicaties/research-report-sdgs-lever-change-policy-practices>
- 19 Basistool, <http://www.vvsg.be/sites/sdgs/Paginas/sdgsinmijngemeente.aspx>
- 20 Pistes voor de uitvoering van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen in België <https://www.11.be/wat-doet-11-11-11/item/pistes-voor-de-uitvoering-van-de-duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen-in-belgie>
- 21 meer info: https://diplomatie.belgium.be/nl/Beleid/beleidsthemas/naar_een_mondiale_en_solidaire_samenleving/duurzame_ontwikkeling en https://diplomatie.belgium.be/nl/over_de_organisatie/organogram_en_structuur/m
- 22 De Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties (ECOSOC) heeft als doel de bevordering van samenwerking op economisch, sociaal en humanitair gebied en is net als de veiligheidsraad een van de hoofdorganen van de VN.
- 23 Een gemeenschappelijke visie en kader voor acties op het gebied van ontwikkelingssamenwerking voor de Europese Unie (EU) en haar lidstaten. Het stemt het ontwikkelingsbeleid van de Unie af op de agenda voor duurzame ontwikkeling van 2030. https://ec.europa.eu/europeaid/new-european-consensus-development-our-world-our-dignity-our-future_en
- 24 Advies over de kadertekst nationale strategie duurzame ontwikkeling <https://www.frdo-cfdd.be/sites/default/files/content/download/files/2016a07n.pdf>

Perspective

2030

